

Dabas parks “Istras pauguraine” dabas aizsardzības plāns

Dabas parks atrodas Ludzas rajona Istras pagasta pašvaldības teritorijā.
Plāns izstrādāts laika periodam no 2003. gada līdz 2008. gadam.

Izstrādātāji:
SIA “Estonian, Latvian & Lithuanian Environment”

Rīga 2002. gada novembris

IEVADS	2
KOPSAVILKUMS	3
1. APRAKSTS	5
1.1. TERITORIJAS JURIDISKĀS SAISTĪBAS	5
1.2. VISPĀRĒJA INFORMĀCIJA PAR TERITORIJU	11
1.3. TERITORIJAS FIZISKI ĢEOGRĀFISKAIS RAKSTUROJUMS.....	14
1.4. TERITORIJAS BIOLOGISKAIS RAKSTUROJUMS	15
1.5. TERITORIJAS SOCIĀLEKONOMISKAIS RAKSTUROJUMS.....	20
1.6. BIBLIOGRĀFIJA	23
2. TERITORIJAS NOVĒRTĒJUMS.....	24
2.1. TERITORIJA KĀ VIENOTA DABAS AIZSARDZĪBAS VĒRTĪBA UN TO IETEKMĒJOŠIE FAKTORI.....	24
2.2. BIOTOPI KĀ DABAS AIZSARDZĪBAS VĒRTĪBA, TO SOCIĀLEKONOMISKĀ VĒRTĪBA UN TOS IETEKMĒJOŠIE FAKTORI.....	24
2.3. SUGAS KĀ DABAS AIZSARDZĪBAS VĒRTĪBA, TO SOCIĀLEKONOMISKĀ VĒRTĪBA UN TĀS IETEKMĒJOŠIE FAKTORI.....	25
2.5. TERITORIJAS VĒRTĪBU APKOPojUMS UN PRETNOSTATĪJUMS.....	27
3. TERITORIJAS SAGLABĀŠANAS MĒRKI.....	28
3.1. TERITORIJAS APSAIMNIEKOŠANAS ILGTERMIŅA MĒRKIS	28
3.2. TERITORIJAS APSAIMNIEKOŠANAS ĪSTERMIŅA MĒRKI PLĀNĀ APSKATĪTAJAM APSAIMNIEKOŠANAS PERIODAM	28
4. APSAIMNIEKOŠANAS PASĀKUMI	29
4.1. APSAIMNIEKOŠANAS PASĀKUMI	29
4.2. IETEICAMAIS TERITORIJAS ZONĒJUMS	32
4.3. TERITORIJAS ROBEŽU OPTIMIZĀCIJA	32
5. PLĀNA IEVIEŠANA UN ATJAUNOŠANA	33
5.1. PLĀNA IEVIEŠANAS PRAKTISKIE ASPEKTI	33
5.2. PLĀNA ATJAUNOŠANA	33
5.3. NEPIECIEŠAMIE GROZĪJUMI TERITORIJAS PLĀNOJUMĀ.....	33
5.4. INDIVIDUĀLO AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMU PROJEKTS	34

Ievads

Dabas aizsardzības plānu (DAP) dabas parkam “Istras pauguraine” 2002. gadā izstrādāja SIA “Estonian, Latvian & Lithuanian Environment” pēc Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas (VARAM) pasūtījuma.

Darbs pie dabas aizsardzības plāna izstrādes tika veikts atbilstoši likumam “Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām”, Ministru kabineta noteikumiem “Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas 2002. gada 4. jūlija rīkojumam Nr. 120 “Par ieteikumiem dabas aizsardzības plānu izstrādāšanai” un VARAM Dabas aizsardzības departamenta norādījumiem. Uz sagatavotā DAP pamata izstrādāti priekšlikumi dabas parka individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu izstrādei.

Izstrādājot DAP, tika ņemtas vērā ne tikai dabas aizsardzības prasības, bet arī teritorijas apsaimniekotāju intereses. Lai apkopotu ierosinājumus no ieinteresētajām pusēm un informētu tās par dabas aizsardzības plānu nepieciešamību un nozīmi, DAP izstrādes sākumā Vecslabadas kultūras namā tika organizēta informatīva sanāksme. Nobeidzot darbu Istras mežniecībā, tika organizēta DAP publiskā apspriešana.

DAP dabas parkam ir izstrādāts, lai saglabātu tajā esošās vērtības, saskaņojot dabas aizsardzības vajadzības ar sabiedrības ekonomiskajām interesēm. Izstrādājot DAP, tika izveidots īpaši aizsargājamās dabas teritorijas zonējums, t.i. tika noteiktas teritorijas ar dažādiem apsaimniekošanas režīniem. Noskaidrotas ar teritorijas apsaimniekošanu saistītās problēmas, teritoriju apdraudošie faktori, un noteikti apsaimniekošanas mērķi, uzdevumi un turpmākās darbības.

Dabas parka “Istras pauguraine” galvenās dabas vērtības ir paugurainais reljefs, kas nodrošina biotopu daudzveidību, un mazskartie meži ar nelieliem purviem un avoksnājiem.

DAP tapšanā izmantoti gan jau esošie dati par teritoriju (sk. izmantotās literatūras sarakstu), gan jauni dati, kas iegūti apsekojot teritoriju 2002. gadā. Teritoriju apsekojuši dažādu nozaru biologi (botāniki, entomologs, herpetologs, ornitologs) un vides zinātnu speciālisti.

Kopsavilkums

Šī dabas aizsardzības plāna ilgtermiņa mērķim - aizsargājamo biotopu (īpaši meža aizsargājamo biotopu) un sugu dzīvotņu aizsardzībai - pakārtotie mērķi plānā apskatītajam apsaimniekošanas periodam ir:

- neskartu meža platību, to bioloģiskās daudzveidības un reljefa saglabāšana;
- stepju pļavu fragmentu saglabāšana;
- teritorijas padziļinātās izpētes un monitoringa uzsākšana;
- vietējo iedzīvotāju izpratnes un atbalsta veicināšana DAP prasību ievērošanā un ieviešanā (sīkāk - 3. nodaļā).

Lielākā teritorijas vērtība (teritorijas apraksts un novērtējums – 1. un 2. nodaļā) ir pauguraine, kā arī mazskartie meži, kas veido savdabīgu mozaīku, jo atšķiras to augšanas apstākļu tipi atkarībā no paugura nogāzes ekspozīcijas. Starppauguru ieplakās sastopami zāļu un pārejas purviņi, vietām strautiņi un mazi avoksnāji.

Vērtīgas ir arī teritorijā esošās pļavas, kas paaugstina teritorijas bioloģisko daudzveidību, un palielina biotopu dažādību. Pļavas ir vērtīgas arī to reljefa dēļ.

Salīdzinot Istras pauguraini ar citām adekvātām teritorijām Latvijā, Istras pauguraines dabas parkā konstatēts ļoti liels dienas plēsīgo putnu sugu un īpatņu blīvums. Konstatētas arī citas aizsargājamās putnu sugas. Īpaši var atzīmēt melno stārkī, zivjērgli, melno kliju, pļavas liju, mazo ērgli, griezi un meža balodi. Lielākajai daļai konstatēto putnu sugu ir būtiska mazskarto mežu saglabāšana.

Lai saglabātu teritorijā esošās dabas vērtības un izveidotu tām piemērotu apsaimniekošanas režīmu, izstrādāts teritorijas zonējums. Izdalītas divas funkcionālās zonas: stingrā režīma zona un ainavu aizsardzības zona (4. pielikums).

Stingrā režīma zonā aizliegts:

- jebkura veida cirtes, izņemot ugunsdrošības pasākumus un bīstamo koku novākšanu;
- mākslīga meža atjaunošana;
- zemju transformācija.

Ainavu aizsardzības zonā saglabājas līdzšinējie normatīvajos dokumentos paredzētie ierobežojumi.

Dabas parka mežos ar kadastra numuriem 68600020060; 68600020044; 68600020025; 68600020006 aizliegta galvenā cirte (5. pielikums).

Dabas parka mežos ar kadastra numuriem 68600060152 un daļēji 68600020130 (5. pielikums) aizliegta jebkāda mežsaimnieciskā darbība laikā no 1.aprīļa līdz 30.septembrim, izņemot ugunsdrošības pasākumus, bīstamo koku novākšanu, meža kultūru ierīkošanu un lauksaimniecības zemu apmežošanu. Pārēja laikā aizliegta galvenā cirte.

Lai nodrošinātu teritorijā noteiktā režīma ievērošanu, svarīgi ir informēt par teritorijas pastāvēšanu un tās robežām. Informāciju par teritoriju iespējams izvietot uz īpašiem informatīvajiem stendiem, un dabas parka robežas nepieciešams dabā iezīmēt ar

informatīvajām zīmēm, kā to paredz “Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi (MK noteikumi Nr. 354).

Jāveic zemes īpašnieku dokumentu sakārtošana (apgrūtinājumi zemesgrāmatā, līgums ar zemes īpašnieku vai apsaimniekotāju dabas parka aizsardzības, izmantošanas un dabas aizsardzības plāna prasību ievērošanas nodrošināšanai kā to pieprasī likums “Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām”), informējot katru zemes īpašnieku par teritorijas aizsardzības un izmantošanas noteikumiem, kas attiecas uz viņa zemes gabalu un teritoriju vispār, kā ar par veicamajiem pasākumiem.

Lai saglabātu dabas parka teritorijā esošās pļavas un sugām bagātās ceļmalu joslas, tās nepieciešams regulāri pļaut vai noganīt. Turklat vēlams izcirst krūmus strauji aizaugošajās pļavās. Šeit ievērojams aktīvās apsaimniekošanas princips – noteiktu biotopu uzturēšana.

Tā kā par teritorijas faunu ir visai maz datu, tad ir veicināma teritorijas izpēte. Īpaši tas attiecināms uz bezmugurkaulniekiem. Veicot izpēti, ir jānodrošina prioritāro prasību ievērošana – plēsīgo putnu ligzdu vietas režīma ievērošanu.

Par teritorijas stingrā režīma zonu jānodrošina minimāla informācijas pieejamība. Jānodrošina minimāla dabas parka teritorijas kā tūrisma objekta popularizēšana, jo teritorija pēc tajā sastopamo sugu sastāva nav piemērota izglītošanai. Pieļaujami vietēja mēroga izglītošanas pasākumi (piemēram, vietējo skolu ekskursijas) ainavu aizsardzības zonā.

Teritorijai nosakāma brīva pieeja, t. i. cilvēku uzturēšanās visā dabas parka teritorijā nav ierobežota. Stingrā režīma zonā cilvēku grupu uzturēšanās nav ieteicama pavasara - vasaras periodā, taču tā nav aizliegta.

Dabas parka teritorijā nepieciešams veikt regulāru monitoringu, lai izvērtētu veikto apsaimniekošanas pasākumu piemērotību apsaimniekošanas mērķu sasniegšanai. Ja monitoringa rezultātā atklājas, ka apsaimniekošanas pasākumi nav piemēroti, tie jāmaina, kā arī jāiestrādā izmaiņas DAP (sīkāk – 4. nodaļā).

Dabas aizsardzības plāns izstrādāts laika periodam no 2003. līdz 2008. gadam. Plāna atjaunošana veicama 2008. gadā.

Dabas aizsardzības plānu (DAP) dabas parkam “Istras pauguraine” 2002. gadā izstrādāja SIA “Estonian, Latvian & Lithuanian Environment” pēc Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas (VARAM) pasūtījuma.

1. Apraksts

1.1. Teritorijas juridiskās saistības

1.1.1. Latvijas normatīvie dokumenti

Vides un dabas aizsardzība

Likums “**Par vides aizsardzību**” (06.08.1991., grozījumi 22.05.1997., 20.06.2000 un 20.12.2001.) nosaka resursu ilgtspējīgu izmantošanu, valsts pārvaldes institūciju un pašvaldību institūciju kompetenci vides aizsardzībā un dabas resursu izmantošanā, Latvijas Republikas iedzīvotāju tiesības uz kvalitatīvu dzīves vidi, Latvijas Republikas iedzīvotāju pienākumus vides aizsardzībā un dabas resursu izmantošanā, sabiedrības tiesības saņemt vides informāciju un piedalīties ar vides aizsardzību saistītu lēmumu pieņemšanā.

Likums “**Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām**” (02.03.1993., grozījumi 30.10.1997. un 28.02.2002.) definē aizsargājamo teritoriju kategorijas un nosaka nepieciešamību tām izstrādāt dabas aizsardzības plānus, individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus.

“**Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi**” (Ministru kabineta (turpmāk – MK) noteikumi Nr.354, 21.10.1997.) – nosaka īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējo aizsardzības un izmantošanas kārtību, pieļaujamo un aizliegto darbību veidus tajās.

“**Noteikumi par dabas parkiem**” (MK noteikumi Nr. 83., 09. 03.1999.) nosaka dabas parku robežas un teritoriju aizsardzības statusu.

“**Līgumu slēgšanas kārtība īpaši aizsargājamo dabas teritoriju aizsardzības nodrošināšanai**” (MK noteikumi Nr. 247, 25.07.2000.) nosaka līgumu slēgšanas kārtību īpaši aizsargājamo dabas teritoriju aizsardzības, izmantošanas un dabas aizsardzības plāna prasību ievērošanas nodrošināšanai.

“**Sugu un biotopu aizsardzības likums**” (16.03.2000.) regulē sugu un biotopu aizsardzību, apsaimniekošanu un uzraudzību. Likums nosaka valsts pārvaldes un institūciju kompetenci un zemes īpašnieku un pastāvīgo lietotāju pienākumus un tiesības sugu un biotopu aizsardzībā.

“**Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu**” (MK noteikumi Nr. 396, 14.11.2000.) nosaka sugu sarakstu, kurā iekļautas apdraudētās, izzūdošās vai retās sugas, vai arī sugas, kuras apdzīvo specifiskus biotopus.

“**Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu**” (MK noteikumi Nr. 421, 05.12.2000.) nosaka biotopu sarakstu, kurā iekļauti apdraudēti vai reti biotopi.

“**Mikroliegumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumi**” (MK noteikumi Nr. 45, 30.01.2001.) definē mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību un to aizsardzības nosacījumus.

Zemkopības ministrijas instrukcija Nr. 7 “**Meža biotopu, kuriem izveidojami mikroliegumi, noteikšanas metodika**” (09.11.2001.). Instrukcija izstrādāta, pamatojoties uz “**Mikroliegumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumiem**”. Saskaņā ar šo instrukciju juridisko aizsardzības statusu iegūst tā sauktie atslēgas biotopi.

“**Noteikumi par zaudējumu atlīdzību par īpaši aizsargājamo sugu indivīdu un biotopu iznīcināšanu vai bojāšanu**” (MK noteikumi Nr. 117, 13.03.2001) nosaka zaudējumu atlīdzināšanas kārtību, atlīdzības lielumu un sugu sarakstu, par kuru iznīcināšanu jāatlīdzina zaudējumi.

“**Kārtība, kādā zemes lietotājiem nosakāmi zaudējuma apmēri, kas saistīti ar īpaši aizsargājamām nemedījamām sugu un migrējošo sugu dzīvnieku nodarītiem būtiskiem postijumiem**” (MK noteikumi Nr. 345, 31.07.2001.) nosaka zaudējumu pieteikšanas, novērtēšanas un kompensāciju izmaksas kārtību.

Meža apsaimniekošana

“**Meža likums**” (24.02.2000), likuma mērķis ir regulēt visu Latvijas mežu ilgtspējīgu apsaimniekošanu, visiem meža īpašniekiem vai tiesiskajiem valdītājiem garantējot vienādas tiesības, īpašumtiesību neaizskaramību un saimnieciskās darbības patstāvību un nosakot vienādus pienākumus.

“**Dabas aizsardzības noteikumi meža apsaimniekošanā**” (MK noteikumi Nr. 189, 08.05.2001.) nosaka vispārējās dabas aizsardzības prasības meža apsaimniekošanā.

“**Noteikumi par koku ciršanu meža zemēs**” (MK noteikumi Nr. 152, 09.04.2002.) nosaka galvenās cirtes un kopšanas cirtes kritērijus, kārtību mežaudzes atzīšanai par neproduktīvu, slimību inficēto vai kaitēkļu invadēto koku ciršanas kārtību, cirsmu izveidošanas kārtību, koku ciršanas kārtību ārkārtas situācijās.

“**Meža atjaunošanas noteikumi**” (MK noteikumi Nr. 354, 10.10.2000.) nosaka meža atjaunošanas termiņus atsevišķiem meža augšanas apstākļu tipiem, kritērijus, pēc kuriem mežaudzi atzīst par atjaunotu, un atjaunotās mežaudzes (jaunaudzes) kopšanas pārbaudes kritērijus.

“**Noteikumi par meža aizsardzības pasākumiem un ārkārtas situāciju izsludināšanu mežā**” (MK noteikumi Nr. 217, 29.05.2001.) nosaka meža aizsardzības pasākumus, to izpildes kārtību un termiņus, kārtību, kādā izsludināmas ārkārtas situācijas sakarā ar meža ugunsgrēku izplatīšanos, meža kaitēkļu savairošanos un slimību izplatīšanos masveidā.

“**Meža zemes transformācijas kārtība**” (MK noteikumi Nr. 94, 27.02.2001.) nosaka meža zemes transformācijas nosacījumus un meža zemes transformācijas atļaujas saņemšanas kārtību, kā arī valstij nodarīto zaudējumu aprēķināšanas un atlīdzināšanas kārtību par dabiskās meža vides iznīcināšanu transformācijas rezultātā.

“**Kārtība, kādā aprēķināmi mežam nodarītie zaudējumi**” (MK noteikumi Nr. 370, 24.10.2000.) nosaka kārtību, kādā aprēķināmi mežam nodarītie zaudējumi, kuri radušies, pārkāpjot meža apsaimniekošanu un izmantošanu regulējošo normatīvo aktu prasības.

Aizsargjoslas

“Aizsargjoslu likums” (05.02.1997., grozījumi 12.04.2002.) likums nosaka aizsargjoslu veidus un funkcijas, aizsargjoslu izveidošanas pamatprincipus, uzturēšanas un stāvokļa kontroles kārtību, saimnieciskās darbības ierobežojumus aizsargjoslās.

“Ūdenstilpju un ūdensteču aizsargjoslu noteikšanas metodika” (MK noteikumi Nr. 284, 04.08.1998.) regulē aizsargjoslu noteikšanas kārtību, apzīmēšanu dabā, vides aizsardzības prasības aizsargjoslās.

Nemeža zemes

“Lauksaimniecībā izmantojamās zemes transformācijas nosacījumi un zemes transformācijas atļauju izsniegšanas kārtība” (MK noteikumi Nr. 385, 01.09.2001.) nosaka lauksaimniecībā izmantojamās zemes transformācijas nosacījumus, kas jāievēro, lauksaimniecībā izmantojamo zemi pārveidojot par lauksaimniecībā neizmantojamu zemi, un zemes transformācijas atļaujas izsniegšanas kārtību.

“Kārtība koku ciršanai ārpus meža zemes” (MK noteikumi Nr. 416, 28.11.200.) nosaka kārtību koku ciršanai ārpus meža zemes, t. sk. to, ka īpaši aizsargājamajās dabas teritorijās ārpus meža zemes esošo koku ciršanu saskaņo ar attiecīgās administratīvās teritorijas reģionālo vides pārvaldi un vietējo pašvaldību.

Medības

“Medību likums” (01.06.1995., grozījumi 05.06.1997. un 16.03.2000.) nosaka medību saimniecības pamatnoteikumus Latvijas Republikā.

“Medību noteikumi” (MK noteikumi Nr. 251, 08.08.1995., grozījumi 07.10.1997.) nosaka medīšanas termiņus medījamām sugām un nepieciešamo medību dokumentāciju.

Tūrisms

“Tūrisma likuma” (17.09.1998., grozījumi 07.10.1999. un 24.01.2002.) mērķis ir radīt tiesisku pamatu tūrisma nozares attīstībai Latvijā, noteikt kārtību, kādā valsts pārvaldes iestādes, pašvaldības un uzņēmumi (uzņēmējsabiedrības) darbojas tūrisma jomā, un aizsargāt tūristu intereses. Likums definē dabas tūrismu.

Teritoriju plānojumi, īpašuma lietas

“Teritorijas attīstības plānošanas likuma” (30.10.1998.) mērķis ir nodrošināt teritorijas attīstības plānošanas sistēmas izveidošanu, kas veicinātu ilgtspējīgu attīstību valstī.

“Noteikumi par teritorijas plānojumiem” (MK noteikumi Nr. 423, 05.12.2000.) nosaka teritorijas plānojumu izstrādāšanas, saskaņošanas, spēkā stāšanās, apturēšanas, grozīšanas, sabiedriskās apspriešanas un ievērošanas pārraudzības kārtību, kā arī nacionālā līmeņa teritorijas attīstības plāna saistošās daļas.

Rajona plānojumā ietver šādu informāciju: ...

šo noteikumu 10.6.6.apakšpunktā minētās rajona nozīmes teritorijas (īpaši aizsargājamās dabas teritorijas) (esošās un plānotās) ar to funkcionālajām zonām atbilstoši dabas aizsardzības plāniem.

Plānojumu izstrādā, pamatojoties uz šādiem dokumentiem:

īpaši aizsargājamo dabas un kultūrvēsturisko teritoriju aizsardzības un izmantošanas noteikumiem un dabas aizsardzības plāniem.

Likuma **“Par zemes lietošanu un zemes ierīcību”** (21.06.1991., grozījumi 27.04.1993. un 10.11.1994.) uzdevums ir aizsargāt zemes lietotāju tiesības un regulēt zemes lietošanas un zemes ierīcības pamatnoteikumus.

Zemes lietotājiem ir pienākums: ...

1) nodrošināt zemes izmantošanu atbilstoši tiem mērķiem un noteikumiem, kādi paredzēti, to piešķirot; ...

8) aizsargāt dabas un kultūrvēsturiskos piemineklus, ievērot īpaši aizsargājamo dabas objektu un to aizsargjoslu izmantošanas režīmu.

“Nekustamā īpašuma lietošanas mērķu noteikšanas un sistematizācijas kārtība” (MK noteikumi Nr. 344, 31.07.2001.) reglamentē kārtību, kādā nosakāmi un sistematizējami nekustamā īpašuma lietošanas mērķi.

Likums **“Par nekustamā īpašuma nodokli”** (17.06.1997., grozījumi 13.11.1997., 21.10.1998., 21.01.1999., 25.11.1999. un 23.11.2000.) nosaka nodokļu aprēķināšanas un maksāšanas kārtību, nodokļu atvieglojumus.

Ar nekustamā īpašuma nodokli neapliek: ...

5) zemi īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, kurās ar likumu aizliegta saimnieciskā darbība, un šajās teritorijās esošās dabas aizsardzībai izmantojamās ēkas.

Līdz 2003.gada 31.decembrim ar nodokli neapliek ēkas un būves, kuras: ...

3) izmanto dabas aizsardzības vajadzībām.

“Lauku apvidu zemes kadastrālās vērtēšanas noteikumi” (MK noteikumi Nr. 341, 31.07.2001.) nosaka vienotu kārtību, kādā veicama lauku apvidu zemes kadastrālā vērtēšana, zemes kadastrālās vērtības samazināšanas kārtību, ņemot vērā apgrūtinājumus, kas ierobežo zemes izmantošanu.

Pašvaldību teritorijās, kurās nav izstrādāti zemes vērtību zonējumi zemes vienībai, kurai ir reģistrēti zemes izmantošanas ierobežojumi, zemes kadastrālo vērtību samazina.

Ja mežaudzei ir saimnieciskās darbības ierobežojumi (ciršanas ierobežojumi), meža zemes kvalitātes novērtējumu samazina:

par 100 %, ja aizliegta galvenā cirte un kopšanas cirte;

par 50 %, ja aizliegta galvenā cirte vai kailcirte.

Zemes vienībai, kurai reģistrēti zemes izmantošanas ierobežojumi, zemes kadastrālo vērtību samazina.

“Nekustamā īpašuma kadastrālās vērtības aktualizācijas kārtība” (MK noteikumi Nr. 343, 31.07.2001.) nosaka kārtību, kādā aktualizējama īpašuma kadastrālās vērtība, ja tā mainījusies.

“Būvniecības likums” (30.08.1995., grozījumi 27.02.1997., 01.10.1997. un 07.03.2002.) nosaka būvniecības dalībnieku savstarpējās attiecības, kā arī viņu tiesības un pienākumus būvniecības procesā un atbildību par būvniecības rezultātā tapušās būves atbilstību tās uzdevumam, ekonomiskajam izdevīgumam, paredzētajam kalpošanas ilgumam un attiecīgajiem normatīvajiem aktiem, kā arī valsts pārvaldes un pašvaldību institūciju kompetenci attiecīgajā būvniecības jomā.

Būvniecības ierobežojumus atsevišķos zemes gabalos reglamentē likumi, Ministru kabineta noteikumi, vietējās pašvaldības teritorijas plānojums un detālais plānojums. Būvniecības ierobežojumus var nostiprināt zemesgrāmatās kā īpašuma lietošanas tiesību aprobežojumus.

1.1.2. Starptautiskās saistības

Riodežaneiro konvencija **“Par bioloģisko daudzveidību”**.

Šīs konvencijas uzdevumi ir bioloģiskās daudzveidības saglabāšana un dzīvās dabas ilgtspējīga izmantošana.

Bonnas konvencija **“Par migrējošo savvaļas dzīvnieku aizsardzību”**.

Konvencijas uzdevums ir migrējošo sugu saglabāšana un šim mērķim lietojamo pasākumu saskaņošana starp areāla valstīm, un, kur tas iespējams, sevišķu uzmanību veltot tām migrējošām sugām, kuru aizsardzības statuss ir nelabvēlīgs kā arī veicot pasākumus, kas nepieciešami šādu sugu vai to dzīves vides saglabāšanai.

Bernes konvencija **“Par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīivotņu saglabāšanu”**.

Šīs Konvencijas mērķi ir aizsargāt savvaļas floru un faunu un to dabiskās dzīivotnes, īpaši tās sugaras un dzīivotnes, kuru aizsardzībai nepieciešama vairāku valstu sadarbība, kā arī veicināt šādu sadarbību. Šī uzmanība pievērsta apdraudētajām un izzūdošajām sugām, tai skaitā apdraudētajām un izzūdošajām migrējošajām sugām.

Direktīva par savvaļas putnu aizsardzību 79/409/EEC.

Direktīva pieņemta, lai saglabātu migrējošo sugu populācijas tādā līmenī, kas atbilst īpašajām ekoloģiskajām, zinātniskajām un kultūras prasībām, tai pašā laikā ķemot vērā ekonomiskās un rekreācijas vajadzības, vai lai regulētu šo sugu populāciju lielumu atbilstībā šim līmenim. Daudzas savvaļas putnu sugaras, kuras dabiski sastopamas Eiropas teritorijā, skaitliski samazinās, dažos gadījumos tas notiek ļoti strauji, un tas rada nopietnus draudus vides aizsardzībai, īpaši tādēļ, ka tiek apdraudēts bioloģiskais līdzsvars.

Direktīva par sugu un biotopu aizsardzību 92/43/EEC.

Direktīvas mērķis ir veicināt bioloģiskās daudzveidības saglabāšanos, veicot dabisko biotopu un faunas un floras aizsardzību. Tā nosaka, ka programmas Natura 2000 ietvaros jāizveido Vienotais Eiropas ekoloģiskais tīkls, kurš aptver īpaši aizsargājamās teritorijas. Šim tīklam jānodrošina, dabisko biotopu tipu un attiecīgo sugu biotopu saglabāšanu, vai kur tas nepieciešams, labvēlīgā aizsardzības statusā atjaunošanu to dabiskās izplatības areāla robežās.

1.1.3. Īpašuma tiesības

Dabas parka teritorijā zemes kadastra numuri piešķirti 50 zemes vienībām.

Valstij pieder 48% dabas parka teritorijas (1801 ha), kas visas ir mežu zemes.

Ar īpašnieku statusu, īpašumu kadastru numuriem un atrašanās vietu var iepazīties 1. un 2. pielikumos. īpašumu shēma – 1. pielikumā, 2. pielikumā – zemes īpašnieku saraksts.

1.2. Vispārēja informācija par teritoriju

1.2.1. Atrašanās vieta, ģeogrāfiskās koordinātes

Dabas parks “Istras pauguraine” atrodas Latvijas dienvidaustrumos Ludzas rajona Istras pagastā (1. attēls). Tuvākās pilsētas ir Zilupe (20 km) un Ludza (50 km). Dabas parks ir izvietots pierobežas joslā, 10 km uz austrumiem atrodas Latvijas – Krievijas robeža, bet 15 km uz dienvidiem Latvijas – Baltkrievijas robeža. Parka platība ir 863 ha. Austrumos dabas parks robežojas ar Šķaunes ezeru.

1.2.2. Esošais zonējums

Teritorijai līdz šim zonējums nav izveidots.

1.2.3. Apsaimniekošanas infrastruktūra

Dabas parka “Istras pauguraine” pārvaldi realizē Ludzas rajona Istras pagasta pašvaldība. Teritorijas pārvaldi koordinē Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija.

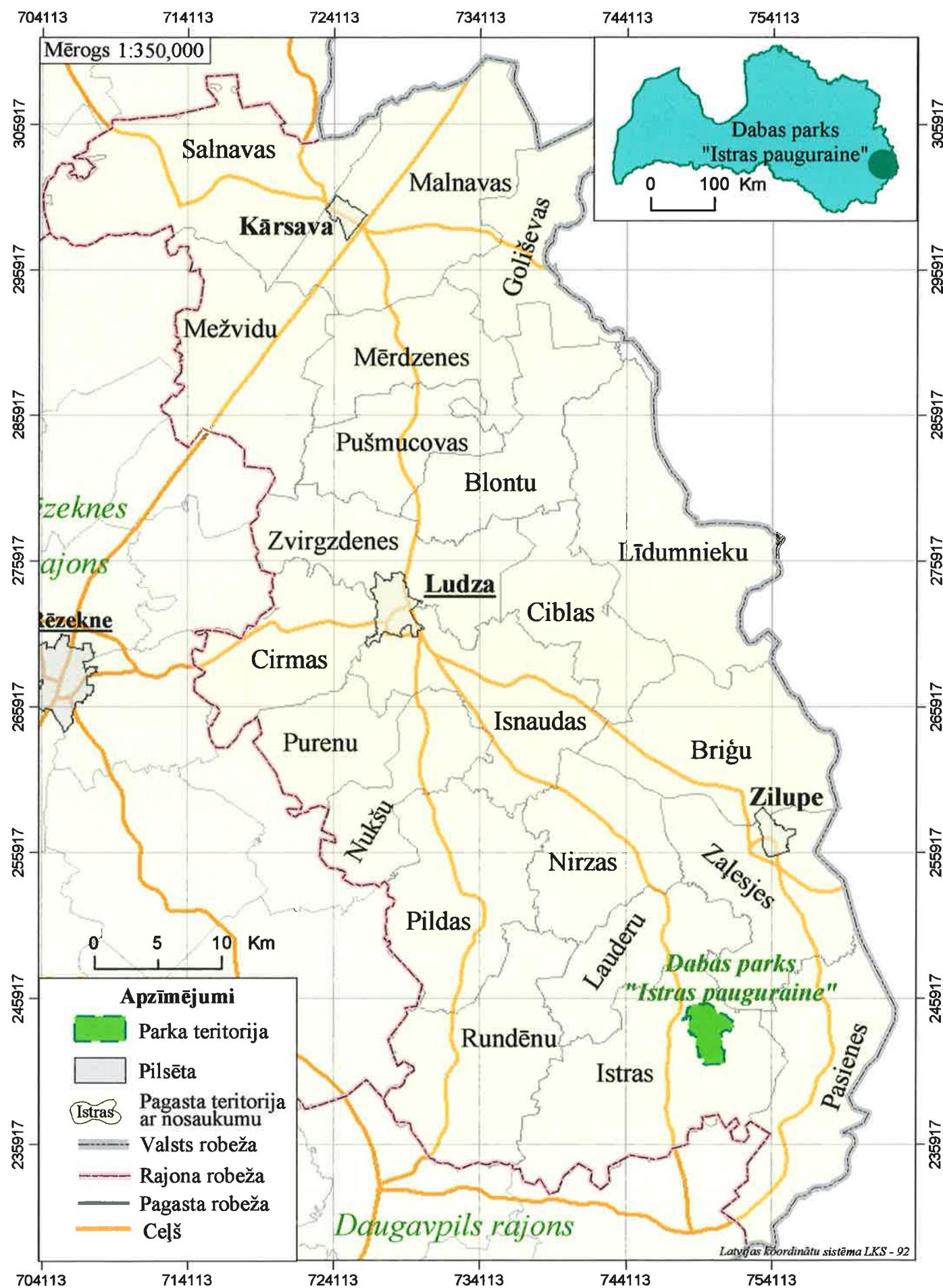
Dabas parka aizsardzības un izmantošanas noteikumu ievērošanas valsts kontroli īsteno Rēzeknes reģionālā vides pārvalde un Vides valsts inspekcija.

Valsts meža dienesta Ludzas virsmežniecības Istras mežniecība uzrauga normatīvo aktu, kuri regulē meža apsaimniekošanu un izmantošanu, ievērošanu, realizē atbalsta programmas ilgtspējīgas mežsaimniecības nodrošināšanai.

Teritorijā ir 19 privāto zemes īpašnieku (1., 2. pielikums).

Valsts meža īpašnieka funkcijas meža apsaimniekošanā un aizsardzībā veic valsts akciju sabiedrības "Latvijas valsts meži" Ziemeļlatgales mežsaimniecība.

1. att. Dabas parka "Istras pauguraine" ģeogrāfiskā novietojuma karte

1.2.4. Aizsardzības un apsaimniekošanas īsa vēsture

1977. gadā teritorijā nodibināts kompleksais dabas liegums ar Latvijas PSR Augstākās padomes 1977. gada 15. aprīļa lēmumu ar mērķi aizsargāt bioloģiski vērtīgos mežus un tajos sastopamās augu un dzīvnieku sugas. Kopš 1999. gada ar Ministru kabineta noteikumiem Nr 69 teritorija kļūst par dabas parku.

1.2.5. Kultūrvēsturiskais raksturojums

Istras pauguraine ir unikāls ģeogrāfiski vēsturisks komplekss, kaut gan tajā nav ievērojamu kultūrvēsturisku objektu. Īpašā reljefa dēļ meži nav tikuši intensīvi apsaimniekoti, tādēļ tiem ir liela bioloģiska vērtība. Dabas parka ainava ir tipiska Latgales augstienes sīkpauguraines ainava. Parka teritorijā izteikti dominē priežu meži.

Vērtējot ainavu no tās vizuālajiem aspektiem, to varētu raksturot kā vizuāli mazvērtīgu, vietām pat degradētu ainavu. Ainavas vizuālo vērtību mazina lielais mežu īpatsvars dabas parka teritorijā, lauksaimniecībā izmantojamo zemju aizaugšana, pamestās viensētas. Perspektīvas skatu vietas varētu būt uz Šķaunes ezeru no “Luņu” mājām, kurās atrodas parka centrālajā daļā. Šobrīd vizuālā skata estētisko vērtību mazina aizaugušais ezera krasts. Nākotnē iespējama labiekārtotu atpūtas vietu izveide ezera krastos.

1.2.6. Kartogrāfiskais materiāls

SIA *Estonian, Latvian & Lithuanian Environment* (ELLE) dabas aizsardzības plāna kartogrāfisko datu apstrādē izmantoja ģeogrāfisko informācijas sistēmu (GIS) vienu no jaunākajām datorprogrammām ‘ArcGIS 8’. Attiecīgi visi šī plāna izstrādes laikā sagatavotie dati ir pieejami šīs programmas formātā. Lauku darbos tika izmantota globālā pozicionēšanas sistēma (GPS) ‘Garmin eTrex’.

Visi dabas parka “Istras pauguraine” kartogrāfiskie dati tika sagatavoti ar mēroga 1 : 10000 precīzitāti un piesaistīti Latvijas koordinātu sistēmai (LKS) - 92.

Par kartogrāfisko pamatni izmantota Valsts zemes dienesta (VZD) Latgales reģionālās nodaļas sagatavotā digitālā kadastra karte, kas atbilst situācijai uz 2002. gada 1. augustu un topogrāfiskās kartes 1 : 10 000 ar lapu numuriem c-49-30-1-1-1, c-49-30-1-1-2, c-49-31-1-3, c-49-30-1-1-4 (pēc 1963. gada nomenklatūras), kurās izdotas no 1982 - 1985. gadam.

Atsevišķu objektu un vietvārdu noteikšanai tika izmantotas arī VZD 1998. gadā izdotās Latvijas Republikas satelītkartes mērogā 1 : 50 000 lapas ar numuriem 3514 (Šķaune) un 3523 (Pasiene). Problēmas kartogrāfisko datu izveidē “Istras paugurainei” radīja tas, ka šai teritorijai nav pieejamas jaunākās ortofotokartes. Dabas aizsardzības plāna izstrādes gaitā 2002. gada vasarā tika veikta arī kartogrāfisko datu precizēšana dabā.

1.3. Teritorijas fiziski ģeogrāfiskais raksturojums

1.3.1. Klimats

Apvidus, kurā atrodas “Istras pauguraine”, atbilst Latvijai tipiskam iekšzemes klimatam ar garām, aukstām ziemām un karstām vasarām. Klimatiskos apstākļus ietekmē apkārtnes saposmotais reljefs. Valdošie ir DR vēji. Vēja ātrums salīdzinoši neliels, ko ietekmē teritorijas lielais mežainums. Vidējā gaisa temperatūra janvārī ir – 7 °C, jūlijā +17 °C. Vidējais bezsala periods ir 170 dienas. Vidējie atmosfēras nokrišņi ir 650 mm gadā. Pastāvīga sniega sega izveidojas ap 10. decembri, bet sairst ap 31. decembri. Vidējais sniega segas biezums ir 30 – 40 cm (Latvijas ģeogrāfijas atlants 1999).

1.3.2. Ģeoloģija, ģeomorfoloģija

Dabas parks “Istras pauguraine” atrodas Latgales augstienes ZA nogāzē Dagdas paugurainē. Dabas parku veido grēdu, morēnu pauguru un masīvu reljefs (Latvijas daba 1998). Reljefs ir viļņots – sīkpauguraine. Absolūtās augstumu atzīmes ir no 148 līdz 178 m. Reljefu galvenokārt veido D – Z virzienā orientētās valņveida formas, kuras sastāv pārsvarā no glacigēniem nogulumiem. Stipri saposmots reljefs ir parka centrālajā un dienvidu daļā, bet ziemeļu daļā ir purvains līdzens apvidus, kurā ir atsevišķi pauguri. Reljefa pazeminājumos, starppauguru ieplakās norisinās pārpurvošanās procesi.

Kopējais kvartāra nogulumu biezums sastāda ap 15 m reljefa pazeminājumos un līdz 35 m pauguraines rajonos. Kvartārnogulumu griezumu veido glacigēnie nogulumi, kuros sastopami fluvioglaciālo nogulumu starpslāņi (starpslāņu biezums no 2 līdz 6 m). Pārsvarā nogulumi sastāv no smilšmāla vai mālsmilts ar oļiem. Nereti sastopami arī atsevišķas osiem līdzīgas formas (iegarenas), kuras sastāv no dislocētiem un deformētiem glacigēniem nogulumiem, bieži ar deformētiem fluvioglaciālo nogulumu starpslāniem un lēcām. Vietām, galvenokārt reljefa zemās daļas, sastopami limnoglaciālie nogulumus – aleirīts un mālainais aleirīts, kas ieguļ virs glacigēniem nogulumiem (nav pārāk biezi). Atsevišķus reljefa pazeminājumus aizpilda purvu nogulumi.

Devona iežu virsma atrodas no 95 līdz 105 m v.j.l. Devona nogulumiežus veido Pļaviņu svītas dolomīti.

1.3.3. Hidroloģija

“Istras pauguraines” teritorija atrodas Veļikajas upes baseinā. Dabas parka austrumu robeža pieguļ Šķaunes ezeram (6. pielikums), kas uzņem noteci no lielākās teritorijas daļas. Šķaunes ezera platība ir 2,5 km². Šķaunes ezers ir dzidrūdens ezers ar ļoti tīru ūdeni. Savukārt rietumos parks robežojas ar intensīvi aizaugošo Maroksnas (6. pielikums) ezeru. Meliorācijas novadgrāvji dabas parkā sastopami ļoti maz, atsevišķās vietās ap viensētām, ceļiem. Dabīgās noteces rezultātā daudzviet ieplakās notiek pārpurvošanās procesi, jo īpaši mežos. Praktiski visā “Istras pauguraines” teritorijā hidroloģisko režīmu veido dabīgā ūdens notece.

1.3.4. Augsnes

Parka teritorijā pārsvarā sastopamas smilšainas augsnes. Augsnes ir salīdzinoši nabadzīgas, jo īpaši priežu mežu teritorijās. Pārsvarā tās ir tipiskās podzolaugsnes reljefa pacēlumos un kūdrainās podzolētās glejaugsnes reljefa pazeminājumos. Lauksaimniecībā zemes tiek izmantotas ļoti maz. Vietām ir sastopami piemājas sakņu dārzi un ganības. Šobrīd lielākā daļa lauksaimniecībā izmantojamo zemu aizaug un pārkrūmojas. Stāvākajos reljefa posmos norisinās augsnes erozijas procesi.

1.4. Teritorijas bioloģiskais raksturojums

1.4.1. Flora

Dabas parks ietverts dienvidaustrumu ģeobotāniskajā rajonā, kam raksturīgs pauguru - ezeru reljefs. Nemot vērā, ka šajā ģeobotāniskajā rajonā 75 % ir kultūrzemes un tikai 10-15 % klāti ar mežu, Istras dabas parks ievērojams ar meža platībām. Dabas parka flora būtiski atšķiras no Latvijas rietumu un vidusdaļas floras.

Par Istras pauguraines dabas parka floru un augu sabiedrībām detāli pētījumi nav veikti. Pieejamās ziņas ir fragmentārās un dažāda vecuma.

No ES Direktīvā 92/43/EEC (sk. 1.1.2. nodaļu) minētajām aizsargājamām sugām sastopamas divas:

- spilvaina ancītis (*Agrimonia pilosa*);
- meža silpurene (*Pulsatilla patens*).

Šīs abas sugas Austrumlatvijā nav retums. Istras paugurainē meža silpurene gan sastopama reti (iespējams, ka, apsekojot teritoriju pavasarī, atradītu būtu vairāk). Pagaidām tā konstatēta divās vietās, meža ceļa malā (3. pielikums). Toties spilvaina ancītis veido bagātīgas audzes Šķaunes ezera krastā baltalkšņu mežā (3. pielikums).

Pārējās aizsargājamās augu sugas ir:

- melnējošā dedestiņa (*Lathyrus niger*) – daži eksemplāri atrasti mežos uz D no “Luņiem”- īpaši aizsargājama suga, MK noteikumi Nr. 396 (sk. 1.1.1. nodaļu);
- gada staipeknis (*Lycopodium annotinum*) - Latvijas Sarkanās grāmatas 1. kategorija;
- vālīšu staipeknis (*Lycopodium clavatum*) – ierakstīts Latvijas Sarkanās grāmatas 4. kategorijā.

Abas staipekņu sugas sastopamas mežos ezera tuvumā uz D no “Luņiem”, vietām tās veido lielas audzes (3. pielikums).

Plavās “Luņu” apkārtnē 1974. gadā ir konstatēta zaļā dobziede (*Coeloglossum viride*), kura Latvijā ir ļoti reti sastopama, taču 2001. gadā to neizdevās konstatēt. Nebija atrodams arī tai piemērots biotops. Iespējams, ka 25 gadu laikā biotops ir transformēts, bet iespējams, ka šī suga nezied katru gadu, kā tas raksturīgs orhideju dzimtas augiem (3. pielikums).

1.4.2. Fauna

Dabas parka “Istras pauguraine” teritorijā speciāli faunas pētījumi veikti maz. Par teritoriju ir vispārēja rakstura putnu faunas pētījumi no pirmā Latvijas ligzdojošo putnu atlanta izstrādes laika no 1980. līdz 1984. gadam (Priednieks u.c. 1989), kā arī no pašlaik notiekošā otrā Latvijas ligzdojošo putnu atlanta pētījumi un projekta “EMERALD” ietvaros veiktie pētījumi. Līdz ar to pieejamajās datu bāzēs ir maz informācijas par dabas parkā konstatētām dzīvnieku sugām. 2002. gada vasarā veikti teritorijas apmeklējumi, kuru laikā galvenā uzmanība tika veltīta aizsargājamo un reto dzīvnieku sugu konstatēšanai un tām piemēroto biotopu novērtēšanai.

Zīdītāji

Tā kā teritorijas lielāko daļu klāj meži, tad teritorijā ir diezgan bagāta zīdītāju fauna. Pārstāvēti ir kukaiņēdāji (eži (*Erinaceus sp.*), cirši (*Sorex sp.*)), sikspārņi, plēsēji (jenotsuns (*Nyctereutes procyonides*)), lapsa (*Vulpes vulpes*), vilks (*Canis lupus*), lūsis (*Lynx lynx*), cauna (*Martes sp.* u.c.), grauzēji (vāvere (*Sciurus vulgaris*)), bebrs (*Castor fiber*), peles, strupastes), zaķi (*Lepus sp.*), pārnadži (alnis (*Alces alces*)), stirma (*Capreolus capreolus*), meža cūka (*Sus scrofa*)). Meža cūkas un bebra klātbūtne uzskatāma par nozīmīgu bioloģisko daudzveidību veidojošu elementu. Epizodiskos novērojumos 2002. gada vasaras sezonā teritorijā konstatēta arī sikspārņu barošanās.

Visas Latvijā sastopamās sikspārņu sugas ir iekļautas īpaši aizsargājamo sugu sarakstā (MK noteikumi Nr 396 - skat. 1.1.1. nodaļu). Vilks, lūsis, meža cauna, un baltais zaķis iekļauti ierobežoti izmantojamo sugu sarakstā (MK noteikumi Nr. 396). Bebru aizsargā EP direktīva 92/43/EEC par dabisko biotopu, savvaļas faunas un floras aizsardzību, taču Latvijā bebrs ir medījama suga. Citas aizsargājamo un reto dzīvnieku sugas vai tām piemēroti biotopi pašlaik teritorijā nav konstatēti.

Putni

Istras pauguraines teritorijas putnu fauna nav īpaši daudzveidīga, taču ir konstatētas vairākas aizsargājamās putnu sugas (1. tabula). Kopumā teritorijai raksturīgi mežu vai mozaīkveida ainavai raksturīgo putnu sugu komplekss. Putnu uzskaitēs novērtēts, ka teritorijā ligzdo lielais dumpis, vairāk kā 10 pāru rubeņu, mednis, dzērves, melnais stārkis (1 pāris), zivjērglis (iespējams 1 pāris), kīķis (1 pāris), melnā klijā (1 pāris), niedru lija (1 pāris), mazais ērglis (1 – 2 pāri), kā arī gaigala, mežirbe, grieze, melnā dzilna, brūnā čakste u.c.

Latvijas apstākļos melnajam stārkim vides prasības ir dažāda tipa mežu masīvi, kuru tuvumā ir piemērotas barošanās vietas (upītes, strauti, bebru dīķi u.c.) un kuros laika posmā no aprīļa līdz augustam nav būtisku traucējumu. Sekmīgai ligzdošanai nepieciešamā minimālā platība ir 10 - 30 ha. Līdzīgas vides prasības ir zivjērglim un melnajai klijai – meži dažāda veida ūdenstilpju tuvumā.

Ligzdošana konstatēta arī mazajam ērglim. Istras paugurainē izplatītie biotopi – mozaīkveida jaukti un lapkoku meži, kas mijas ar plavām, ganībām un tīrumiem, ir ļoti piemēroti pat vairāku pāru ligzdošanai.

Ligzdošanas sezonas laikā ligzdošanai piemērotā biotopā novērota mežirbe un grieze. Mežirbei raksturīgie biotopi, jauktu koku un skujkoku meži ar bagātīgu pamežu mitrāju tuvumā, teritorijā pārstāvēti ļoti labi. Savukārt griezei raksturīgās atklātās ainavas – samērā maz.

1. tabula

Istras pauguraines dabas parka teritorijā sastopamās aizsargājamās putnu sugas un to aizsardzības kategorijas.

(MK noteikumi I - LR Ministru kabineta noteikumi Nr.396 no 14.11.2000. "Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu"; MK noteikumi II – Īpaši aizsargājamās putnu sugas, kurām izveidojami mikroliegumi; 2. pielikums Ministru kabineta 2001. gada 30. janvāra noteikumiem Nr.45)

Suga	MK noteikumi I	MK noteikumi II	Novērtējums*
Melnais stārkis <i>Ciconia nigra</i>	X	X	E3, L2
Baltais stārkis <i>Ciconia ciconia</i>	X		E2
Gaigala <i>Bucephala clangula</i>	X		-
Zivjērglis <i>Pandion haliaetus</i>	X	X	E3, L3
Ķīķis <i>Pernis apivorus</i>	X		E4
Melnā klija <i>Milvus migrans</i>	X	X	E3, L2
Niedru lija <i>Circus aeruginosus</i>	X		-
Plavas lija <i>Circus pygargus</i>	X		E3, L2
Mazais ērglis <i>Aquila pomarina</i>	X	X	E3, L3
Rubenis <i>Tetrao tetrix</i>	X		L3
Mežirbe <i>Bonasa bonasia</i>	X		-
Dzērve <i>Grus grus</i>	X		L3
Grieze <i>Crex crex</i>	X		E1, L2
Meža balodis <i>Columba oenas</i>	X	X	E4, L2
Melnā dzilna <i>Dryocopus martius</i>	X		-
Brūnā čakste <i>Lanius collurio</i>	X		E3
Mazais mušķērājs <i>Ficedula parva</i>	X		-

*Novērtējums – sugars stāvokļa novērtējums. Par sugars apdraudētību Eiropā (E) dota informācija, norādot, kurā apdraudētības grupā suga ietilpst:

1. – Eiropā sastopamas sugars, par kuru saglabāšanu Eiropai ir globāla atbildība tādēļ, ka tās ir vai nu globāli apdraudētas, vai atkarīgas no aizsardzības pasākumiem, vai arī par tām trūkst datu;
2. – sugars, kurām Eiropā ir lielākā daļa no pasaules populācijas un kuras Eiropā ir neapmierinoši aizsargātas;
3. – sugars, kurām Eiropā nav lielākā daļa no pasaules populācijas, bet kuras Eiropā ir neapmierinoši aizsargātas;
4. – sugars, kurām Eiropā ir lielākā daļa no pasaules populācijas, bet kuras Eiropā ir apmierinoši aizsargātas (Strazds 1995).

Par Latviju (L) norādīts, kurā Sarkanās grāmatas kategorijā suga ir iekļauta (0-4). Latvijas Sarkanās grāmatas kategorijas ir šādas – 0. – (kā ligzdotāja) izmirusi vai, iespējams, izmirusi suga, 1. – kritiski apdraudēta suga, 2. – jutīga suga (kuras skaits strauji samazinās), 3. – reta suga, 4. – nepietiekami izpētiņta suga (kura pieder pie vienas no iepriekšējām kategorijām, bet esošo zināšanu nepilnība neļauj izšķirt, pie kuras) (Ingelög etc. 1993).

Abinieki, rāpuļi, zivis

Teritorijā ir temporāli sīkūdeņi un grāvji, kas nav piemēroti zivju attīstībai. Atsevišķos dīķos zivis ir konstatētas, taču to faunistiskais sastāvs nav noskaidrots.

No rāpuļiem dabas parkā konstatēts zalktis, odze un pļavas ķirzaka, bet no abiniekim – parastais krupis, parastā varde un zaļās vardes. Tās visas ir šādām teritorijām tipiskas sugas, un nevienai no tām īpaši aizsardzības pasākumi nav nepieciešami.

Bezmugurkaulnieki

Bezmugurkaulniekiem daudzveidīgākās un potenciāli vērtīgākās teritorijas ir meži. Mežos lielais kritālu īpatsvars un mežu struktūra nodrošina labvēlīgus apstākļus lielam bezmugurkaulnieku kompleksam (īpaši ksilofāgās vaboles, gliemeži). To sugu kopskaitis varētu sasniegt vismaz vairākus desmitus. Īpaši aizsargājamām bezmugurkaulnieku sugām, kas saistītas ar lakstaugiem (tauriņiem) un ar mitrajiem biotopiem (sauszemes gliemežiem), vai atklātās vietās dzīvojošām sugām (taisnspārņi, zirnekļi) teritorija ir ļoti labvēlīga. Īpaši nozīmīgas ir ceļmalas, kurās vērojama ļoti liela augu sugu daudzveidība, kas savukārt rada lielu bezmugurkaulnieku sugu daudzveidību un īpatņu blīvumu.

1.4.3. Biotopi

Pļavas

Grantaino pauguru korēs un nogāzēs sastopamas tikai Austrumlatvijai raksturīgais sauso stepju (kalcifilo) pļavu tips (3. pielikums)(pēc Latvijas biotopu klasifikācijas – E.1.4.(Kabucis 2001)). Tajās sastopamas šādas dominējošās augus sugas: lielā dzelzene (*Centaurea scabiosa*), klinšu noraga (*Pimpinela saxifraga*), parastais ancītis (*Agrimonia eupatoria*), parastais vizulis (*Briza media*).

Dabīgas pļavas ar neielabotu pļavu indikatorsugām saglabājušās nelielās platībās (Pavlovu apkārtne, punktveida objekti pretī bijušajai mājvietai pretī Deglīšiem, Maroksnas ezera austrumu krasta nogāze)(3. pielikums). Vietām šīs pļavas tiek pļautas un ganītas. Lielākoties pļavas nav apsaimniekotas vai arī tiek pļautas fragmentāri un ar izkapti. Daļa pļavu jau aizaugušas, par ko liecina pļavu fragmenti vai jauktas pļavu – krūmāju - mežmalu augu sabiedrības.

Meži

Meža teritorijas veido savdabīgu mozaīku, kur mežiem klātie pauguri un to nogāzes mijas ar slapjām ieplakām, vietām zāļu vai pārejas purviņiem. Priežu mežā (3. pielikums)konstatēta ES Direktīvas suga meža silpurene (*Pulsatilla patens*). Vairākos nogabalos ir izdalīti boreālo mežu atslēgas biotopi (taču šai teritorijas mežainajai daļai tomēr nepieciešami papildus pētījumi) (3. pielikums).

Salīdzinoši labāk apsekoti lapkoku meži gar Šķaunes ezeru. Te mijas pārmitri meži (g.k. bērzu, baltalkšņu un melnalkšņu, retāk priežu) ar purvainiem mežu fragmentiem (ar bērzu, priedi, nedaudz egli) un tur sastopama arī Austrumlatvijai raksturīgā suga ārkausa kasandra (*Chamaedaphne calyculata*) (3. pielikums).

Šajos piekrastes mežos sastopamas vairākas ES Direktīvas sugas - spilvainā ancīša (*Agrimonia pilosa*) audzes. Mežos, kas atrodas uz D no Luņiem, ezera tuvumā vietām lielas gada staipekņa (*Lycopodium annotinum*) audzes (3. pielikums).

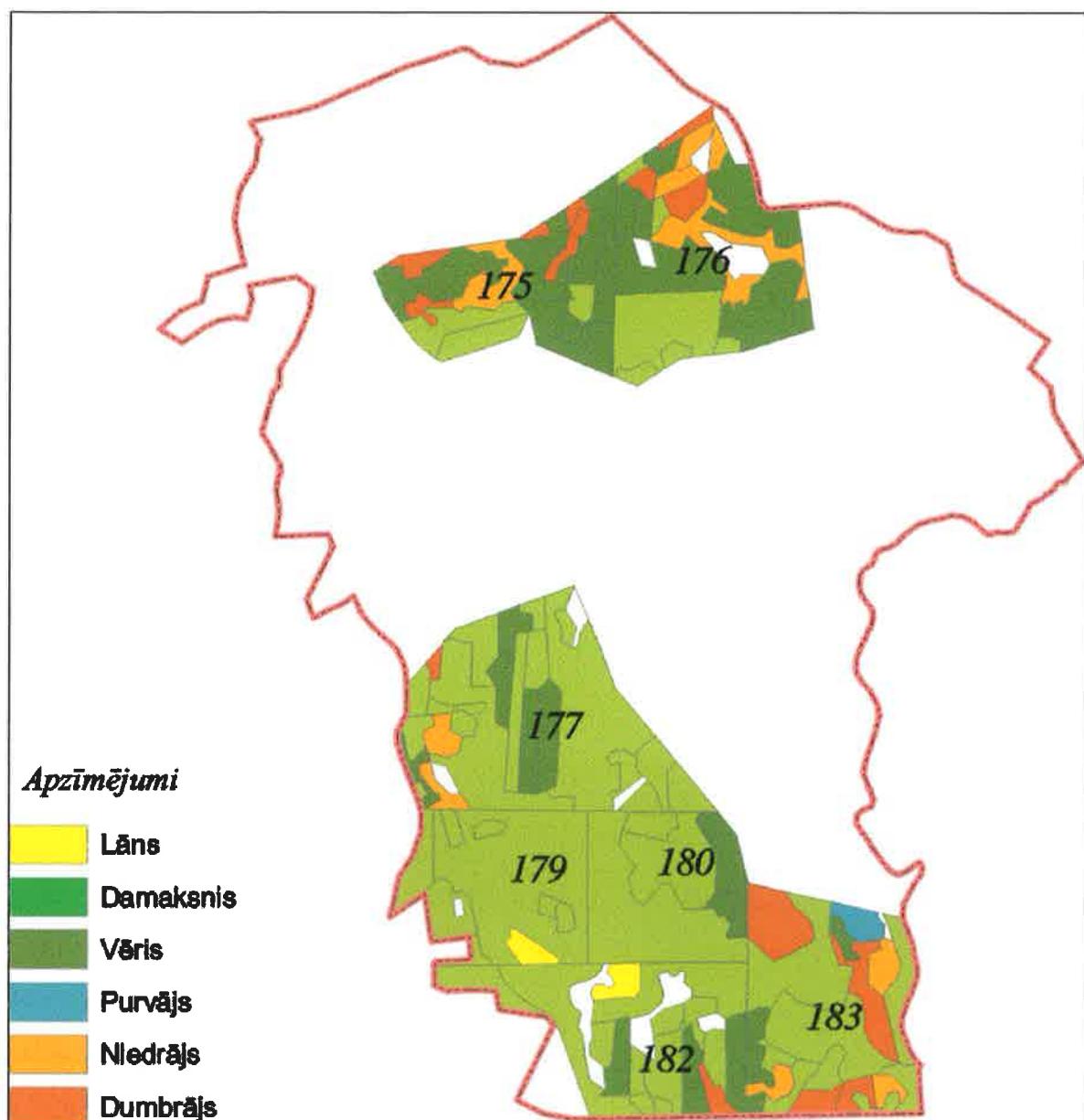
Istras paugurainē sastopams arī ES Direktīvas biotops – purvains mežs (priežu, nedaudz bērzu) ar melleni (*Vaccinium myrtillus*), makstaino spilvi (*Eriophorum vaginatum*), purva vaivariju (*Ledum palustre*), ārkausa kasandru (*Chamaedaphne calyculata*) un sfagniem (*Sphagnum sp.*) zemsedzē.

Lielākās nemeža platības ir lauksaimniecībā izmantotas vai arī kādreiz izmantotas zemes (atmatas, kultivēti zālaji), tās tiek daļēji apsaimniekoti, proti, aizaug.

ES nozīmes biotopi ir:

- Boreāli meži 9010;
- Purvaini meži 91D0;
- Pārejas purvi un slīkšņas 7140.

Analizējot meža dabas vērtības, izmantoti arī VAS “Latvijas valsts meži” (“LVM”) mežierīcības dati (2. attēls). Kā redzams, lielāko daļu VAS “LVM” mežu, kas lielākoties ir bioloģiski vērtīgi mazskarti meži, veido meži, kuru dabīga atjaunošanās pēc ciršanas parasti nenotiek vai notiek ļoti lēni - lāns, damaksnis, purvājs, niedrājs, dumbrājs. Purvaiņu mežos – purvājā, niedrājā un dumbrājā, veicot mežizstrādes darbus, parasti stipri tiek bojāta meža zemsedze, jo tie atrodas uz mīkstām kūdras augsnēm. Tādēļ šajos mežos nav vēlams veikt nekādu mezsaimniecisko darbību.

2. attēls. VAS "Latvijas valsts meži" mežu iedalījums pēc mežu augšanas apstākļu tipa.

1.5. Teritorijas sociālekonomiskais raksturojums

1.5.1. Demogrāfiskā analīze (iedzīvotāji, nodarbinātība)

Dabas parka teritorijā nav blīvi apdzīvotu vietu. Tajā atrodas astoņas viensētas (3. pielikums).

Demogrāfiskie rādītāji ir pieejami tikai par pagastiem (2. tabula). Tukai dabas parkā dzīvojošo cilvēku skaits nav zināms. Priekšstatu par demogrāfisko situāciju sniedz iedzīvotāju blīvums. Salīdzinot ar pārējo Latvijas teritoriju, Istras pagastā iedzīvotāju blīvums ir salīdzinoši mazs. Turklat visā Ludzas rajonā ir vislielākais iedzīvotāju skaita samazinājums, salīdzinot ar iepriekšējiem tautas skaitīšanas datiem 1989. gadā – 14 %. To

var skaidrot ar sociālo infrastruktūras elementu un darba vietu koncentrēšanos pilsētās līdz ar lauksaimnieciskās ražošanas apjomu samazināšanos valstī. Istras pagasts atrodas salīdzinoši tālu no lielām pilsētām – Ludzas un Rēzeknes.

2. tabula
Iedzīvotāju demogrāfiskie raksturojumi pagastos

	Iedzīvotāju skaits	Iedzīvotāju blīvums cilv./km ²	Dzīvo privātās mājsaimniecībās	Nedzīvo privātās mājsaimniecībās
Istras pagasts	1040	6,2	793	247

Istras pagastā darbaspējas vecumā esošo iedzīvotāju īpatsvars ir mazāks kā vidēji Latvijā (3. tabula) – 53,5 %. Par to liecina arī tas, ka tikai 30 % pagasta iedzīvotāju galvenais iztikas līdzeklis ir ekonomiskās aktivitātes (4. tabula). Protams, tas liecina arī par augstu bezdarba līmeni. Ludzas rajonā bezdarba līmenis ir ~16 %, kas, salīdzinot ar Latvijas vidējo rādītāju, ir ļoti augsts.

3. tabula
Iedzīvotāju galvenās vecuma grupas

	Līdz darbspējas vecumam	Darbspējas vecumā	Virs darbspējas vecuma
Verēmu pagasts	163	556	321

4. tabula
Iedzīvotāji pēc galvenā iztikas līdzekļu avota

	Galvenais iztikas līdzekļu avots				
	*Ekonomiskās aktivitātes	Pensijs	Pabalsti un cita veida finansiālā palīdzība	Citu personu vai iestāžu apgādībā	Cits iztikas līdzekļu avots
Istras pagasts	308	324	64	287	24

*Ekonomiskās aktivitātes – alga, ienākumi no uzņēmējdarbības, honorāri, ieņēmumi no preču, t. sk. lauksaimniecības produkcijas, pārdošanas, natūrmaksa u.c. ienākumi, kas gūti no ekonomiskās darbības.

Informācija par demogrāfisko situāciju iegūta no LR Centrālās statistikas pārvaldes (Latvijas 2000. gada tautas skaitīšanas rezultāti 2002).

1.5.2. Teritorijas izmantošanas veidi

Lielāko dabas parka daļu aizņem meži, bet aptuveni ceturtā daļa teritorijas tiek izmantota lauksaimniecības vajadzībām (5. tabula, karte).

5. tabula
Zemes lietošanas mērķi

Zemes lietošanas mērķis	Platība	Dabas parka teritorijas daļa
Purvi	51 ha	6%
Meži	561 ha	65%
Lauksaimniecības zemes	206 ha	24%
Krūmāji	45 ha	5%
Kopā	863 ha	100%

Tūrisms un atpūta

Tūristi mēdz uzturēties vietām Šķaunes ezera krastā, bet tūrisms teritorijā pagaidām nav īpaši intensīvs un šobrīd neapdraud dabas parka dabas vērtības.

Lauksaimniecība

Dabas parkā esošā lauksaimniecība vairāk līdzinās naturālai saimniecībai, t. i. lauksaimniecības produkcija biežāk tiek ražota pašu saimnieku vajadzībām, nevis pārdošanai.

Lielākā daļa nemeža zemu izmantotas lauksaimniecībā, daļa tiek izmantotas vēl šodien, kas samazina neielabotu pļavu platības. Lielākā daļa bijušo lauksaimniecībā izmantoto zemu vairs netiek apstrādātas, vai arī tas tiek darīts fragmentāri, lielas platības atvēlot dabiskajiem procesiem - aizaugšanai.

Mežsaimniecība

65 % teritorijas aizņem meži, no kuriem 60 % pieder valstij. Pašlaik teritorijā intensīva mežsaimnieciskā darbība nav novērojama. Ludzas rajonā kopumā mežistrādes intensitāte ir daudz mazāka par vidējo intensitāti valstī, tā skārusi 0,32 % rajona mežu (Latvijas meži gadsimtu mijā 2001). Taču viens no dabas aizsardzības plāna izstrādes nepieciešamības pamatojumiem bija plānotās cirtes. Tātad nepieciešams paredzēt tādus apsaimniekošanas pasākumus, kas līdzsvarotu mežu īpašnieku intereses un meža aizsardzību.

1.6. Bibliogrāfija

“EMERALD” projekta materiāli. 2001, 2002.

Ingelög T., Andersson R., Tjernberg M. (Eds.) 1993. Red Data Book of the Baltic Region. Part 1. Swedish Threatened Species Unit, Uppsala: 1-95.

Kabucis I. 2000. Biotopu rokasgrāmata. 2000. Eiropas Savienības aizsargājamie biotopi Latvijā. Rīga: Latvijas Dabas Fonds, 160 lpp.

Kabucis I (red.). 2001. Latvijas biotopi. Latvijas Biotopu klasifikators. Rīga: a/s “Preses nams”.

Latvijas daba 5 sējums. Preses names. Rīga, 1998.

Latvijas ģeogrāfijas atlants. Jāņa sēta, 1999.

Latvijas lauku putni. 1998. LOB, Rīga: 1-208.

Latvijas meža putni. 1996. LOB, Rīga: 1-192.

Latvijas Padomju Enciklopēdija 5₂. sējums. Galvenā enciklopēdiju redakcija. Rīga, 1984.

Latvijas Sarkanā grāmata. Retās un apdraudētās augu un dzīvnieku sugas. 4. sējums. 1998. Bezmugurkaulnieki. Rīga: 1-388.

Latvijas Sarkanā grāmata. Retās un apdraudētās augu un dzīvnieku sugas. 6. sējums. 2000. Putni un zīdītāji. Rīga.

Latvijas ūdeņu putni. 1999. LOB, Rīga: 1-208.

Lārmanis V. (Red.) 2000. Sugu un biotopu aizsardzība mežā. Latvijas Dabas fonds, Rīga: 1-44.

Strazds M. 1995. Birds in Europe. Their Conservation Status. (Referāts.) Putni dabā 5.1: 54-55.

Strazds M., Priednieks J., Vāveriņš G. 1994. Latvijas putnu skaits. Putni dabā 4, LOB: 3-18

www.ezeri.lv

2. Teritorijas novērtējums

2.1. Teritorija kā vienota dabas aizsardzības vērtība un to ietekmējošie faktori

Lielākā teritorijas vērtība ir pauguraine, kā arī meži, kas veido savdabīgu mozaīku, jo atšķiras to augšanas apstākļu tipi atkarībā no paugura nogāzes ekspozīcijas. Starppauguru ieplakās sastopami zāļu un pārejas purviņi, vietām strautini un mazi avoksnāji.

Teritorija, īpaši no tuvējā reģiona, atšķiras relatīvi lielu un mazskartu vai pat pilnīgi neskartu mežu masīviem un krasī mainīgu reljefu. Svarīgi ir saglabāt daudzveidīgos biotopus un mazskartās ekosistēmas, kas nodrošina faunas daudzveidību, kā arī optimālus apstākļus vairāku reto un aizsargājamo sugu attīstībai. Par īpaši vērtīgu atzīstama teritorijas D daļa, kurā ir izteikta reljefa formu dažādība (pauguri, nelieli purvi pauguru ieplakās).

Dabas parkā ir liela biotopu daudzveidība, kas būtiski ietekmē arī faunas un floras daudzveidību, labi saglabājušās bioloģiskās daudzveidības struktūras. Dabas parkā ir ļoti laba pļavu un mežu struktūra, laba to kontinuitāte – nepārtraukta klātbūtnē. Tas var nodrošināt visu teritorijā sastopamo aizsargājamo sugu pastāvēšanu.

2.2. Biotopi kā dabas aizsardzības vērtība, to sociālekonomiskā vērtība un tos ietekmējošie faktori

Pļavas

- Dabas aizsardzības vērtība
Pļavas paaugstina teritorijas bioloģisko daudzveidību, jo palielina biotopu dažādību. Šādā mozaīkveida ainavā dažādām sugām ir lielākas iespējas atrast sev piemērotas dzīvotnes. Pļavas pārstāv Austrumlatvijai raksturīgās īpatnības, kas atšķiras no pārējās Latvijas teritorijas. Jāatzīmē, ka pļavas ir vērtīgas arī to reljefa dēļ.

Tikai nelieli neielabotu pļavu fragmenti sastopami pauguru korēs un nogāzēs.

- Sociālekonomiskā vērtība
Pļavas tiek izmantotas siena ieguvei un arī kā ganības.
- Ietekmējošie faktori
Lielākā daļa neielaboto pļavu netiek apsaimniekotas vai arī tas tiek darīts fragmentāri. Daļa no sausajām stepju pļavām salīdzinoši ilgu laiku var neaizaugt arī, ja netiek apsaimniekotas (pļautas, ganītas), tomēr ar laiku, kā tas redzams pie bijušajām mājvietām, tās ir pakļautas aizaugšanas procesiem.

Pļava pie Maroksnas ezera austrumu krasta vairāk pakļauta rekreācijas slodzei.

Meži

- Dabas aizsardzības vērtība

Teritorijā izplatītie meži pārstāv Eiropā reti sastopamo un Latvijā strauji sarūkošo mazskarto mežu tipu. Te sastopams ES direktīvas 92/43/EEC (1.1.2. nodaļa) biotopi:

- boreāli meži 9010*;
- purvaini meži 91D0*;
- pārejas purvi un slīkšņas 7140.

Mazskartie meži ar īpašo reljefu un avoksnājiem kalpo par dzīvesvietu daudzām aizsargājamām augu un dzīvnieku sugām.

- Sociālekonomiskā vērtība

Meži tāpat kā citur Latvijā tiek izmantoti koksnes ieguvei, kas pēc tam tiek izmantota uz vietas vai pārdota.

- Ietekmējošie faktori

Nepārdomāta un nelikumīga mežu ciršana var būtiski ietekmēt mežu bioloģisko vērtību. Tāpat arī mežizstrādes darbi pārāk tuvu putnu ligzdām var būt nozīmīgs putnu vairošanos apdraudošs faktors

2.3. Sugas kā dabas aizsardzības vērtība, to sociālekonomiskā vērtība un tās ietekmējošie faktori

Istras pauguraines dabas parka teritorijā ir pārstāvētas dažādas aizsargājamo dzīvnieku grupas. Bebrs ir iekļauts Eiropas Savienības direktīvas 92/43/EEC “Par dabisko biotopu, savvaļas faunas un floras aizsardzību” II pielikumā. Tas Latvijā sastopams ļoti bieži. Bebrs ir ekoloģiski plastiska suga. Savukārt dabas parkā sastopamie vilks un lūsis ir iekļauti LR Ministru kabineta noteikumu Nr.396 “Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu”, 2.pielikumā, kā ierobežoti izmantojamas īpaši aizsargājamas sugars. Arī tās ir relatīvi bieži sastopamas sugars. Dabas parkā konstatēti arī sikspārņi. Lielākā daļa Latvijā sastopamo sikspārņu sugu ir iekļautas LR Ministru kabineta noteikumu Nr.396 “Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu”, 1.pielikumā, kā īpaši aizsargājamas sugars.

Salīdzinot Istras pauguraini ar citām adekvātām teritorijām Latvijā, Istras pauguraines dabas parkā konstatēts ļoti liels dienas plēsīgo putnu sugu un īpatņu blīvums. Dabas parka teritorijā konstatētās aizsargājamās putnu sugars, to aizsardzības kategorijas un sugu stāvokļa novērtējums ir norādītas 1. tabulā. No tām īpaši atzīmējamās sugars ir melnais stārkis, zivjērglis, melnā klijā, pļavas lija, mazais ērglis, grieze un meža balodis.

Melnais stārkis ir Latvijā reta putnu suga. Kopējais Latvijā ligzdojošo pāru skaits nepārsniedz 750-900 pārus, kas ir 10 % no pasaules populācijas. Latvijā ligzdojošo melno stārķu skaitam ir vērojams mērens skaita pieaugums, tomēr intensificējoties mežsaimnieciskajai darbībai var prognozēt ievērojamu skaita samazināšanos tuvākajā laikā.

Zivjērglis ir Latvijā ļoti reta putnu suga. Kopējais Latvijā ligzdojošo pāru skaits nepārsniedz 100-150 pārus. Latvijā ligzdojošiem zivjērgliem ir konstatēts ievērojams skaita pieaugums.

Melnā klija ir Latvijā ļoti reta putnu suga. Kopējais Latvijā ligzdojošo pāru skaits nepārsniedz 20-50 pārus. Latvijā ligzdojošo melno kliju skaitam ir vērojama mērena skaita samazināšanās, tomēr intensificējoties mežsaimnieciskajai darbībai var prognozēt lielāku skaita samazināšanos tuvākajā laikā.

Pļavas līja ir Latvijā diezgan reta putnu suga. Kopējais Latvijā ligzdojošo pāru skaits nepārsniedz 50-150 pārus. Latvijā ligzdojošo pļavas līju skaitam ir vērojama mērena skaita samazināšanās.

Mazais ērglis arī ir Latvijā samērā reti sastopama suga. Kopējais Latvijā ligzdojošo pāru skaits tiek vērtēts 2000-2800 pāri, kas ir 12 % no pasaules populācijas. Dabas parkā konstatēta 1-2 pāru ligzdošana, taču iespējams, ka šeit ligzdo pat 3 pāri. Latvijā ligzdojošo mazo ērgļu skaitam ir konstatēta ievērojama skaita samazināšanās, galvenokārt mežsaimnieciskās darbības rezultātā.

Grieze ir pasaules mērogā apdraudēta putnu suga. Latvijā ligzdojošo griežu skaitam ir konstatēta ievērojama skaita samazināšanās.

Meža balodis ir Latvijā ļoti reta putnu suga. Kopējais Latvijā ligzdojošo pāru skaits nepārsniedz 150-200 pārus. Latvijā ligzdojošo meža baložu skaitam ir vērojama mērena skaita samazināšanas. Intensificējoties mežsaimnieciskajai darbībai var prognozēt vēl lielāku skaita samazināšanos tuvākajā laikā. Meža balodis ir šauri specializēts melnās dzilnas dobumu sekundārs izmantotājs. Tas nozīmē, ka suga ir pilnībā atkarīga no dzilnas kaltajiem dobumiem.

Nozīmīga dabas parka vērtība ir lielais kritalu īpatsvars mežos, kas nodrošina labvēlīgus apstākļus lielam bezmugurkaulnieku kompleksam. To sugu kopskaits varētu sasniegt vismaz vairākus desmitus. Koksngrauži savukārt kalpo par barības bāzi putniem. Saglabājot mirušos kokus, tiktu nodrošināta arī dzenveidīgo putnu pastāvēšana.

Pļavā pie Maroksnas ezera austrumu nogāzes (3. pielikums) sastopama krustlapu drudzene (*Gentiana cruciata*), kas tiek uzskatīta par retu sugu, bet tai nav piemērots aizzardzības statuss. Tā ir tipiska stepju pļavām raksturīgā suga. Tās saglabāšanai nākotnē jāparedz pļavas pļaušana vai nu katru gadu, vai vismaz reizi trīs gados.

2.5. Teritorijas vērtību apkopojums un pretnostatījums

Īpaši aizsargājamās teritorijās ekonomiskās intereses bieži ir pretrunā ar dabas un kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanas interesēm. 6. tabulā apkopotas galvenās teritorijā esošās šāda veida pretrunas.

**6. tabula
Teritorijas vērtību pretnostatījums**

Teritorijas vērtības	Ietekmējošie faktori
Mozaīkveida ES direktīvās ietvertas meža audzes pauguru korēs un nogāzēs ar zāļu un pārejas purviem starppauguru ieplakās	Mežsaimnieciskie pasākumi, jo mežaudzes lielākoties ir sasniegušas ciršanas vecumu
Reģionam raksturīgs reljefs ar stepju pļavu fragmentiem pauguru korēs un to nogāzēs	Pļavu pakāpeniska aizaugšana to neapsaimniekošanas rezultātā

3. Teritorijas saglabāšanas mērķi

3.1. Teritorijas apsaimniekošanas ilgtermiņa mērkis

Lai izvirzītu dabas parka apsaimniekošanas ilgtermiņa un īstermiņa mērķus, tika apzinātas teritorijā esošās dabas vērtības (2. nodaļa) un, apspriežoties ar teritorijas apsaimniekotājiem, kā arī iepazīstoties ar sociālekonomisko stāvokli teritorijā (1.5. nodaļa), izvērtētas reālās iespējas veikt parka apsaimniekošanas pasākumus. Tā kā nav iespējams saglabāt visas dabas parka teritorijā esošās dabas vērtības, tika izvirzīti apsaimniekošanas mērķi, kas nodrošina prioritāro dabas vērtību saglabāšanu. Piemēram, nav iespējams saglabāt visas dabas parka teritorijā esošās pļavas, kurām ir liela nozīme kā bioloģiskās daudzveidības palielinātājām. Istras pauguraines galvenā dabas vērtība ir mazskartais mežs dabas parka daļā ar izteiktu reljefu, tāpēc kā apsaimniekošanas ilgtermiņa mērkis izvirzīta

aizsargājamo biotopu (īpaši meža aizsargājamo biotopu) un sugu dzīvotņu aizsardzība.

3.2. Teritorijas apsaimniekošanas īstermiņa mērķi plānā apskatītajam apsaimniekošanas periodam

Dabas parka apsaimniekošanas īstermiņa mērķi izvirzīti, par prioritāti uzskatot dabas aizsardzību, bet nemtas vērā arī teritorijas apsaimniekotāju intereses. Minimāli tiek ierobežota zemju privātpašnieku saimnieciskā darbība, lai nekavētu ekonomisko attīstību teritorijā. Ekonomiskā attīstība veicina teritorijas iedzīvotāju labklājības līmena paaugstināšanos, kas sekmē apsaimniekošanas pasākumu realizēšanu, un nodrošina lielākas nepieciešamo finansu līdzekļu piesaistes iespējas. Nemot vērā iepriekšminēto, izvirzīti šādi apsaimniekošanas īstermiņa mērķi:

- **neskartu meža platību, to bioloģiskās daudzveidības un reljefa saglabāšana;**
- **stepju pļavu fragmentu saglabāšana;**
- **teritorijas padziļinātas izpētes un monitoringa uzsākšana;**
- **vietējo iedzīvotāju izpratnes un atbalsta veicināšana DAP prasību ievērošanā un ieviešanā.**

4. Apsaimniekošanas pasākumi

4.1. Apsaimniekošanas pasākumi

Apsaimniekošanas pasākumi apkopoti 7. tabulā un attēloti kartē – 5. pielikumā.

Lai nodrošinātu teritorijā noteiktā režīma ievērošanu, svarīgi ir informēt par teritorijas pastāvēšanu un tās robežām. Informāciju par teritoriju iespējams izvietot uz īpašiem informatīvajiem stendiem, un dabas parka robežas nepieciešams dabā iezīmēt ar informatīvajām zīmēm, kā to paredz “Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi (MK noteikumi Nr. 354). ”

Jāveic zemes īpašnieku dokumentu sakārtošana (apgrūtinājumi zemesgrāmatā, līgums ar zemes īpašnieku vai apsaimniekotāju dabas parka aizsardzības, izmantošanas un dabas aizsardzības plāna prasību ievērošanas nodrošināšanai kā to pieprasa likums “Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām”), informējot katru zemes īpašnieku par teritorijas aizsardzības un izmantošanas noteikumiem, kas attiecas uz viņa zemes gabalu un teritoriju vispār, kā ar par veicamajiem pasākumiem.

Dabas parka teritorijā nepieciešams veikt regulāru monitoringu, lai izvērtētu veikto apsaimniekošanas pasākumu piemērotību apsaimniekošanas mērķu sasniegšanai. Ja monitoringa rezultātā atklājas, ka apsaimniekošanas pasākumi nav piemēroti, tie jāmaina, kā arī jāiestrādā izmaiņas DAP.

Biotopu apsaimniekošana

Stingrā režīma zonā biotopu apsaimniekošanā prioritāte dodama neiejaukšanās principam – dabisko procesu nodrošināšana, neveicot nekādas darbības, un pieļaujot pakāpenisku attīstību. Savukārt pārējā teritorijā galvenokārt jāievēro ierobežotas iejaukšanās principu – dabisko procesu norises nodrošināšana, pieļaujot pakāpenisku attīstību DAP definētu robežu ietvaros. Lai saglabātu dabas parka teritorijā esošās pļavas un sugām bagātās ceļmalu joslas, tās nepieciešams regulāri plaut vai noganīt. Turklat vēlams izcirst krūmus strauji aizaugošajās pļavās. Šeit ievērojams aktīvās apsaimniekošanas princips – noteiktu biotopu uzturēšana.

Sugu apsaimniekošana

Lai nodrošinātu plēsīgo putnu ligzdu vietu aizsardzību, ir nepieciešams noteikt stingrā režīma zonu meža masīvā Šķaunes ezera Z galā un Istras pauguraines D galā. 2-30 ha platībā ap plēsīgo putnu ligzdām izveidojami mikroliegumi.

Izpēte

Tā kā par teritorijas faunu ir visai maz datu, tad ir veicināma teritorijas izpēte. Īpaši tas attiecināms uz bezmugurkaulniekiem. Veicot izpēti, ir jānodrošina prioritāro prasību ievērošana – plēsīgo putnu ligzdu vietas režīma ievērošanu.

Nepieciešams precīzi noteikt plēsīgo putnu ligzdu atrašanās vietas.

Izglītība un interpretācija

Par teritorijas stingrā režīma zonu jānodrošina minimāla informācijas pieejamība. Jānodrošina minimāla dabas parka teritorijas kā tūrisma objekta popularizēšana, jo teritorija pēc tajā sastopamo sugu sastāva nav piemērota izglītošanai. Pieļaujami vietēja mēroga izglītošanas pasākumi (piemēram, vietējo skolu ekskursijas) ainavu aizsardzības zonā.

Publiskā pieeja un atpūta (rekreācija)

Teritorijai nosakāma brīva pieeja, t. i. cilvēku uzturēšanās visā dabas parka teritorijā nav ierobežota. Stingrā režīma zonā cilvēku grupu uzturēšanās nav ieteicama pavasara - vasaras periodā, taču tā nav aizliegta.

7. tabula
Apsaimniekošanas pasākumi prioritāšu secībā

Mērķis	Pasākums	Izmaksas	Iespējamie veicēji	Termiņi
Neskartu meža platību, to bioloģiskās daudzveidības un relijefa saglabāšana	Teritorijas zonējuma ieviešana: 1) informācijas stendu izvietošana 2) informācijas zīmju izvietošana	200 Ls/1 gab	Pašvaldība	2005. g.
Stepju pļavu fragmentu saglabāšana	Ganīšana Plaušana un siena savākšana	50 – 70 Ls/1 gab	Pašvaldība	2005. g.
Teritorijas padzījinātas izpētes un monitoringa uzsākšana	MAB inventarizācija Faunas izpēte Izveidot apsaimniekošanas plānā paredzēto pasākumu efektivitātes novērtēšanas sistēmu (monitorings)	VMD, VAS "LVM" LEB, LU BF, DU, VMD u.c.	Zemes īpašnieki RVP	Katru gadu 2008. g.
Vietējo iedzīvotāju izpratnes un atbalsta veicināšana DAP prasību ievērošanā un ieviešanā	Dokumentu sakārtošana (sk. 4.1. nod.) Informēšana	RVP, pašvaldība, VZD RVP, pašvaldība	Regulāri	2008. g.

Saišinājumi:

VMD – Valsts meža dienests;
VAS "LVM" – Valsts akciju sabiedrība "Latvijas valsts meži";
LEB – Latvijas Entomoloģijas biedrība;
LU BF – Latvijas Universitātes Bioloģijas fakultāte;
DU – Daugavpils Universitāte;
RVP – Reģionālā vides pārvalde;
VZD – Valsts zemes dienests.

4.2. Ieteicamais teritorijas zonējums

Teritorijā ir spēkā īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi, ja īpaši aizsargājamo dabas teritoriju individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi nenosaka savādāk.

Teritorijā vēlams izdalīt divas funkcionālās zonas:

- stingrā režīma zonu;
- ainavu aizsardzības zonu.

Dabas parka zonējums – 3. pielikumā.

Stingrā režīma zonā aizliegts:

- jebkura veida cirtes, izņemot ugunsdrošības pasākumus un bīstamo koku novākšanu;
- mākslīga meža atjaunošana;
- zemju transformācija.

Ainavu aizsardzības zonā saglabājas līdzšinējie normatīvajos dokumentos paredzētie ierobežojumi (sk. 1.1.1. nodaļu).

Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi nosaka:

- Dabas parku teritorijā, ja tas nepieciešams dabas aizsardzībai, atpūtai, izglītojošiem un zinātniskiem mērķiem, var noteikt funkcionālās zonas.
- Dabas parku izmantošana atpūtai un izglītošanai nedrīkst būt pretrunā ar dabas un kultūrvēsturisko vērtību aizsardzības mērķiem. Atpūtai un izglītībai nepieciešamo objektu izvietojumu, apjomu un izmantošanas intensitāti nosaka dabas aizsardzības plāni.
- Dabas parku mežos aizliegta kailcirte un rekonstruktīvā cirte.

Dabas parka mežos ar kadastra numuriem 68600020060; 68600020044; 68600020025; 68600020006 aizliegta galvenā cirte (5. pielikums).

Dabas parka mežos ar kadastra numuriem 68600060152 un daļēji 68600020130 (5. pielikums) aizliegta jebkāda mežsaimnieciskā darbība laikā no 1.aprīļa līdz 30.septembrim, izņemot ugunsdrošības pasākumus, bīstamo koku novākšanu, meža kultūru ierīkošanu un lauksaimniecības zemju apmežošanu. Pārēja laikā aizliegta galvenā cirte.

4.3. Teritorijas robežu optimizācija

Lai vienkāršotu dabas parka apsaimniekošanu un novērstu nepamatotus ierobežojumus privātas zemes apsaimniekošanā, no dabas parka teritorijas vēlams izslēgt zemes īpašuma daļu ar kadastra numuru 68600050043 (2. pielikums). No dabas parka izslēdzamajā teritorijā aizsargājami augi, dzīvnieki vai biotopi nav konstatēti.

5. Plāna ieviešana un atjaunošana

5.1. Plāna ieviešanas praktiskie aspekti

Dotā plāna ieviešana būtiski atkarīga no finansējuma lieluma. Ja nebūs iespējams atrast atsevišķo nelielo pļaviņu apsaimniekotājus, tad var šīm pļaviņām ļaut aizaugt. Aizaugšanas process jau pašlaik ir sācies, un šajās pļavās nav izcilu dabas vērtību.

Prioritāra ir mežu saglabāšana stingrā režīma zonā.

Pļavu saglabāšana teritorijā atkarīgā no iespējām izcirst krūmus un regulāri pļaut pļavas. Pļavu saglabāšana visā teritorijā nav prioritāra, jo tām nav īpašas botāniskās vērtības. Taču, lai saglabātu biotopu daudzveidību un teritorijai raksturīgo ainavu, vēlams saglabāt vismaz sausās stepju pļavas (3. pielikums).

Likums “Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” paredz, ka zemes īpašniekam un lietotājam ir tiesības uz nodokļu atvieglojumu vai citādu likumā noteikto atlīdzību, ja aizsargājamās teritorijas aizsardzības un izmantošanas noteikumi rada viņam zaudējumus.

Pēc likuma “Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” teritorijas saglabāšanu, uzturēšanu un pārvaldi finansē no valsts budžeta līdzekļiem.

Pašvaldībai ir tiesības izmantot ienākumus no bezpeļņas organizāciju saimnieciskās darbības un ziedojuimus naudas līdzekļu vai mantas veidā, kā arī līdzekļus no naudas sodiem un videi nodarīto zaudējumu atlīdzības, kas iegūti par šo teritoriju aizsardzības un izmantošanas noteikumu pārkāpumiem.

Aizsargājamo teritoriju saglabāšanai un uzturēšanai var izveidot arī speciālus fondus. Šiem nolūkiem ir iespējams arī pieprasīt līdzekļus Latvijas Vides aizsardzības fondā.

Līdzekļus dabas parka apsaimniekošanai var iegūt arī iesaistoties dažādos starptautiskajos projektos, piemēram Life – Nature un SAPARD (Speciālā pirmsiestāšanās programma lauksaimniecības un lauku attīstībai).

5.2. Plāna atjaunošana

Dabas aizsardzības plāns izstrādāts laika periodam no 2003. līdz 2008. gadam. Plāna atjaunošana veicama 2008. gadā.

5.3. Nepieciešamie grozījumi teritorijas plānojumā

Līdz 2002. gada novembrim Istras pagastam nebija izstrādāts teritorijas plānojums. 2002. gada oktobrī tika pieņemts lēmums par Istras pagasta teritorijas plānojuma izstrādes uzsākšanu.

5.4. Individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projekts

Noteikumi nosaka dabas parka “Istras pauguraine” (turpmāk — parks) individuālo aizsardzības un izmantošanas kārtību, kā arī tā funkcionālo zonējumu, lai nodrošinātu teritorijai raksturīgo Latgales augstienes sīkpauguraines ainavas saglabāšanos, kā arī īpaši aizsargājamo sugu dzīvotņu aizsardzību.

Parka teritorijā ir spēkā īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi, ja šajos noteikumos nav noteikts citādi.

Parkā ir noteiktas šādas funkcionālās zonas:

- stingrā režīma zona;
- ainavu aizsardzības zona.

Parka platība ir 863 ha. Dabas parka funkcionālo zonu shēma noteikta šo noteikumu 1. pielikumā, bet funkcionālo zonu robežas - šo noteikumu 2. pielikumā (sk. 6., 7. pielikumu).

Stingrā režīma zona ir izveidota, lai nodrošinātu aizsargājamo augu sugu un aizsargājamo biotopu saglabāšanos, un meža un ezera piekrastes ekosistēmu kompleksu dabiskos attīstības procesus.

Stingrā režīma zonā ir aizliegts:

- jebkura veida cirtes, izņemot ugunsdrošības pasākumus un bīstamo koku novākšanu;
- mākslīga meža atjaunošana;
- zemju transformācija.

Ainavu aizsardzības zona ir izveidota, lai saglabātu tipisko Latgales augstienes sīkpauguraines ainavu.

Ainavu aizsardzības zonā saglabājas līdzšinējie normatīvajos dokumentos paredzētie ierobežojumi.

Dabas parka mežos ar kadastra numuriem 68600020060; 68600020044; 68600020025; 68600020006 aizliegta galvenā cirte.

Dabas parka mežos ar kadastra numuriem 68600060152 un daļēji 68600020130 aizliegta jebkāda mežsaimnieciskā darbība laikā no 1.aprīļa līdz 30.septembrim, izņemot ugunsdrošības pasākumus, bīstamo koku novākšanu, meža kultūru ierīkošanu un lauksaimniecības zemju apmežošanu. Pārēja laikā aizliegta galvenā cirte.

Parkā nepieciešama dabas aizsardzības plānā paredzēto pasākumu veikšana īpaši aizsargājamo sugu, to dzīvotņu, kā arī īpaši aizsargājamo biotopu saglabāšanai.

1. pielikums

Dabas parka “Istras pauguraine”
īpašumu shēma

**Dabas parka “Istras pauguraine” un tā pierobežas
zemes īpašnieku saraksts**

Kadastra numurs	Īpašnieks	Īpašnieka statuss*
68600020219	.	10
68600020216	.	10
68600020220	.	10
68600020217	.	10
68600020213	.	10
68600020215	.	10
68600020046	.	10
68600020034	.	10
68600020067	.	10
68600060090	.	10
68600060089	.	10
68600050031	.	10
68600020057	.	10
68600020056	.	10
68600020038	.	10
68600020053	.	10
68600010133	.	10
68600020016	Anastāsija	10
68600020017	Anastāsija	10
68600020077	Apsīte	10
68600020054	Auziņas	10
68600020013	Birztalas	10
68600050043	Borovije	10
68600020212	Božki	10
68600010460	Božki	10
68600020130	Cēlmatas	10
68600020052	Černousi	10
68600020026	Černousi	10
68600020144	Deglīši	10
68600020060	Deglīši	10
68600060152	Deglīši	10
68600020002	Garaiņi	10
68600020001	Garaiņi	10
68600020003	Gelbi	10
68600020093	Gelbi	10
68600020029	Kadikī	10
68600020020	Kalnāji	10
68600020066	Lāči	10
68600020048	Leonīdi	10

Kadastra numurs	Ipašnieks	Ipašnieka statuss*
68600020049	Līkloči	10
68600020095	Luņi	10
68600020014	Luņi	10
68600020027	Maļinovka	10
68600020028	Maļinovka	10
68600020047	Maļinovka	10
68600020069	Medni	10
68600020006	Melnā Druva	10
68600020417	Mežone	10
68600020096	Mežone	10
68600020050	Novožihari	10
68600060091	Nikitini	10
68600020041	Osipovi	10
68600020068	Pagasta Ceļi	40
68600020076	Pagasta Ceļi	40
68600050063	Pagasta Ceļi	40
68600020103	Pagasta Ceļi	40
68600020104	Pagasta Ceļi	40
68600020074	Pagasta Ceļi	40
68600020021	Pauguraine	10
68600020022	Pauguraine	10
68600020061	Pauguraine	10
68600060128	Pēternieki	10
68600020039	Poļačenki	10
68600050035	Priedaine	10
68600010008	Priedītes	10
68600020097	Priežkalni	10
68600020094	Razuvaji	10
68600020044	Rogožkini	10
68600010048	Saules	10
68600060108	Šķaunes ezers	30
68600020090	Upīte	10
68600020082	Valsts Meži	30
68600020081	Valsts Meži	30
68600050047	Valsts Meži	30
68600020092	Valsts Meži	30
68600020082	Valsts Meži	30
68600020081	Valsts Meži	30
68600050047	Valsts Meži	30
68600020092	Valsts Meži	30
68600020032	Vilgelmīnes	10
68600020025	Zujevi	10

2. pielikums

Dabas parka “Istras pauguraine”
īpašnieku saraksts

- * 10 – fiziska persona
- 20 – juridiska persona
- 30 – valsts
- 40 – pašvaldība

Piezīme: Datus izsniedza Valsts zemes dienesta Latgales reģionālā nodaļa. Tie atbilst situācijai uz 2002. gada 1. augustu.

3. pielikums

**Dabas parka “Istras pauguraine”
bioloģisko vērtību karte**

Dabas parka "Istras pauguraine" bioloģisko vērtību karte

Apzīmējumi Bioloģiskās vērtības

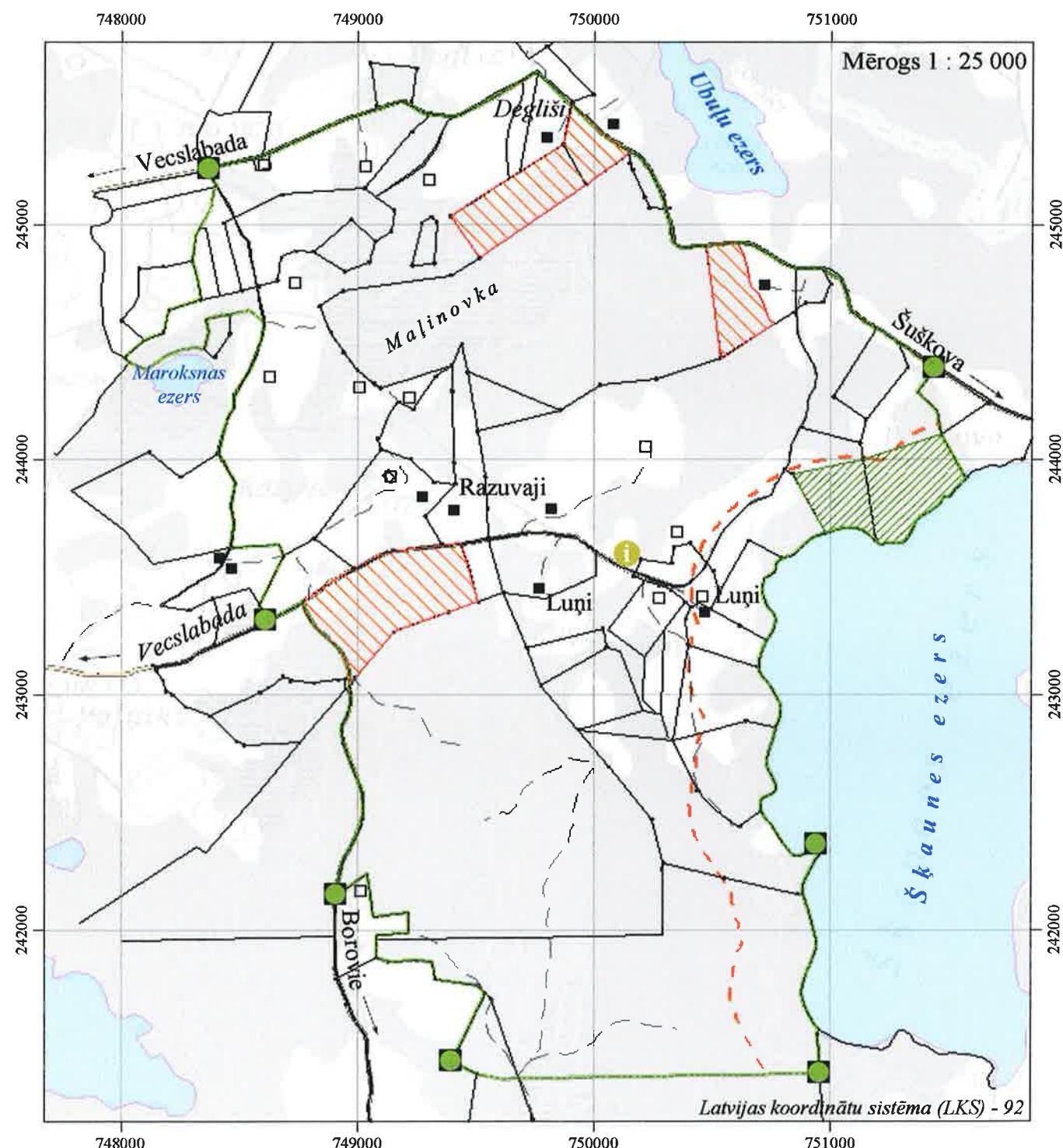
Dabas parka robeža	Meža atlēgas biotopi	
Meža nogabals	Sausa stepju pļava	Gada staipeknis
Ezers	Aizaugušas stepju pļavas	Krustlapu drudzene
Ceļš		Melnējošā dedestiņa
Viensēta: Apdzīvota		Meža silpurene
Neapdzīvota		Spilvainais ancītis
		Zaļā dobziede (2000. g)

4. pielikums

Dabas parka “Istras pauguraine” zonējuma karte

Dabas parka “Istras pauguraine”
apsaimniekošanas pasākumu karte

Dabas parka "Istras pauguraine" apsaimniekošanas pasākumu karte

Apzīmējumi

- Dabas parka robeža
- Ezers
- Ezera aizsargjosla
- Ceļš
- Viensēta:
■ Apdzīvota
■ Neapdzīvota

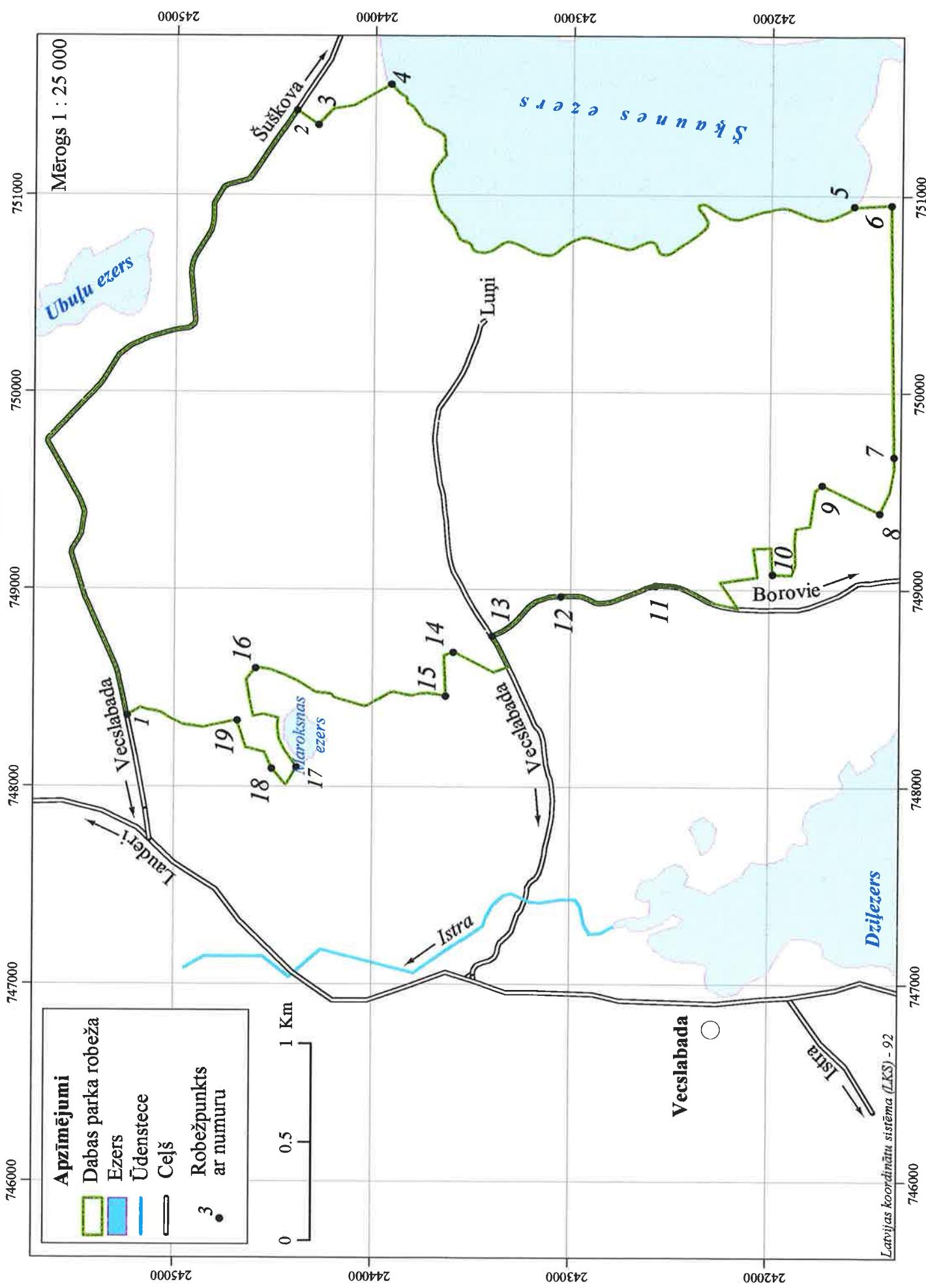
Apsaimniekošanas pasākumi

- Aizliegta galvenā cirte
- Sezonāls mežsaimnieciskās darbības aizliegums
- Informācijas stenda novietojums
- Informācijas zīmju izvietojums

6. pielikums

Dabas parka “Istras pauguraine” shēma

Dabas parka "Istras pauguraine" shēma

7. pielikums

Dabas parka “Istras pauguraine” robežu apraksts

Dabas parka "Istras pauguraine" robežu apraksts

1. tabula

Nr. p.k.	Robežposmu Nr. pēc plāna	Pa kādiem plāna situācijas elementiem robeža noteikta
		Ludzas rajons. Ludzas virsmežniecība
1.		Istras pagasts
1.1.	1- 2	No Soboļinas uz austrumiem un dienvidaustrumiem pa ceļu Soboļina- Luni- Beļeovo līdz zemnieku saimniecības (kadastra Nr.0089) robežai
1.2.	2- 3	Uz dienvidrietumiem un dienvidaustrumiem pa šīs zemnieku saimniecības robežu līdz zemnieku saimniecības meža un lauka robežai
1.3.	3- 4	Uz dienvidaustrumiem pa meža un lauka robežu līdz Šķaunes ezera krastam
1.4.	4- 5	Uz dienvidrietumiem un dienvidiem pa Šķaunes ezera krastu līdz 1833.kvartāla austrumu (ārējai) robežai
1.5.	5- 6	Uz dienvidiem pa 183.kvartāla austrumu (ārējo) robežu līdz kvartālstigai 183/186 kvartāla dienvidaustrumu stūrim
1.6.	6- 7	Uz rietumiem pa kvartālstigu 183/186 un kvartālstigu 182/185 līdz valsts meža ārējai robežai
1.7.	7- 8	Uz ziemeļrietumiem pa valsts meža 182.kvartāla dienvidu malas turpinājumu iekļaujot privātpašuma ar kadastra numuru 0035 mežu līdz privātpašuma ar kadastra numuru 0043 robežai
1.8.	8- 9	Pa privātpašuma ar kadastra numuru 0035 un privātpašuma ar kadastra numuru 0043 savstarpējo robežu līdz valsts meža robežai 182. kvartālā
1.9.	9- 10	Uz ziemeļrietumiem pa 182. kvartāla rietumu stigu līdz valsts meža 179/182 kvartālstigai
1.10.	10- 11	Pa valsts meža 179. kvartāla rietumu stigu līdz kvartālstigai 177/179.

1.11.	11- 12	Uz ziemeļrietumiem pa valsts meža 177. kvartāla rietumu robežu līdz valsts meža ārējai robežai
1.12.	12- 13	Uz ziemeļrietumiem pa ceļu uz Boroviem (pa privātīpašuma ar kadastra numuru 0048) līdz ceļam Vecslabada – Luņi
1.13.	13- 14	Uz dienvidrietumiem un ziemeļaustrumiem pa privātīpašuma ar kadastra numuru 0021 līdz privātīpašuma ar kadastra numuru 0103 dienvidu stūrim
1.14.	14- 15	Uz rietumiem pa ceļu uz Razuvajiem līdz ceļam Razuvaji-Soboļina
1.15.	15- 16	Uz ziemeļiem pa ceļu Razuvaji – Soboļina līdz grāvim
1.16.	16- 17	Uz ziemeļrietumiem un rietumiem pa zemnieku saimniecības robežu un Maroksnas ezera krastu līdz grāvim
1.17.	17- 18	Uz ziemeļrietumiem un ziemeļaustrumiem pa grāvi un ezera palienes malu līdz zemnieku saimniecības "Sobolino" robežai
1.18.	18- 19	Uz ziemeļaustrumiem pa zemnieku saimniecības "Sobolino" robežu līdz šīs zemnieku saimniecības ziemeļaustrumu stūrim Uz ziemeļiem pa grāvi līdz sākumpunktam
1.19.	19 - 1	Uz ziemeļiem pa grāvi līdz sākumpunktam

Piezīmes: Kvartālu un nogabalu numuri pēc jaunās mežu ierīcības datiem;
 Robežposmus savienojošie punkti pēc plāna, doti LKS 92 koordinātēs
 2. tabulā;
 Par kartogrāfisko pamatu izmantoti valsts zemes dienesta kadastra dati par
 lieguma teritoriju.

2. tabula

Robežpunkta numurs	X, koord	Y, koord
1	748361	245235
2	751431	244395
3	751358	244288
4	751565	243922
5	750949	241586
6	750954	241397
7	749677	241375
8	749392	241447
9	749533	241738
10	749079	241986
11	749019	242574
12	748966	243052
13	748765	243395
14	748684	243593
15	748461	243630
16	748601	244591
17	748099	244382
18	748092	244509
19	748336	244684

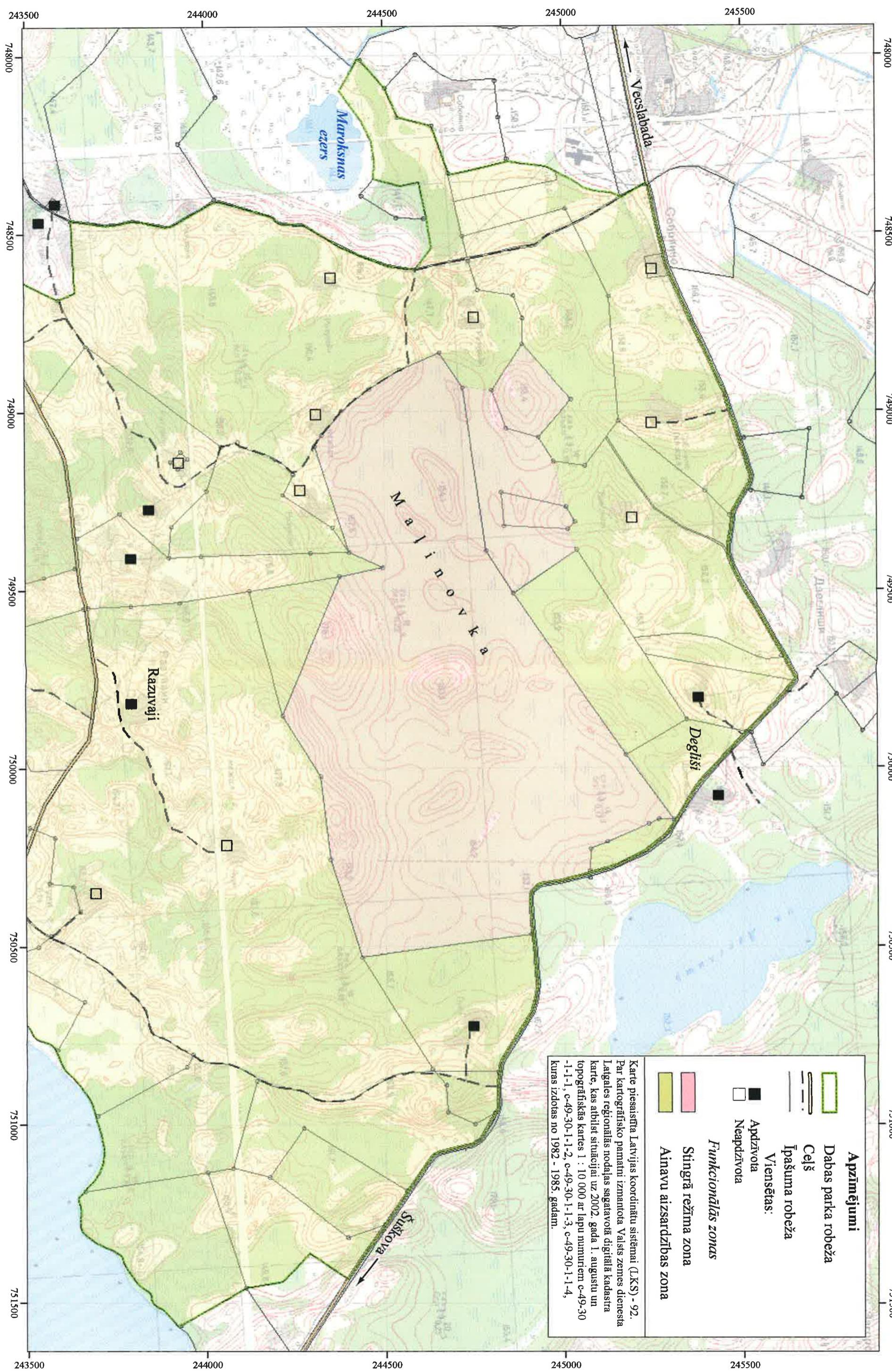
Dabas parka "Istras pauguraine" īpašumu shēma

Mērogs 1 : 15 000

Dabas parka "Istras pauguraine" zonējuma karte (1. lapa)

Mērogs 1 : 10 000

Dabas parka platība 863 ha

Dabas parka "Istras pauguraine" zonējuma karte (2. lapa)

Mērogs 1 : 10 000

